Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...рнай 1921 оной ...рин 21-hээ гарана | № 139 (16362) | 1983 оной июниин 16, четверг | Сэн 3 мүнгэн.

„...марксистско-ленинскэ теоригие зохёохы ёhоор хүгжөөлгэдэ зохихо анхарал хандуулаагүй hаа, марксистско-ленинскэ парти өөрынгөө үүргэ дүүргэжэ шадахагүй байна“

(КПСС-эй XXVI съездэ КПСС-эй ЦК-гай хэлэн тоосоото элидхэлhээ)

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй Пленум тухай ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

КПСС-эй Центральна Комитедэй ээлжээтэ Пленум хүдэлмэреэ 1983 оной июниин 14-дэ эхилбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Ю. В. АНДРОПОВ заседание нээгээ.

Пленум дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь нүхэр К. У. ЧЕРНЕНКО «Партиин үзэл сурталай, ниитэ-политическэ хүдэлмэриин гол шухала асуудалнууд» гэhэн элидхэл хэбэ.

Нүхэдүүд: В. В. ГРИШИН — КПСС-эй Москвагай горкомой нэгэдэхи секретарь, Д. А. КУНАЕВ — Казахстанай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, В. В. ЩЕРБИЦКИЙ — Украинын Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, Э. А. ШЕВАРДНАДЗЕ — Грузиин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, П. Н. ДЕМИЧЕВ — СССР-эй соёлой министр, В. С. ЧИЧЕРОВ — «Ленинградай металлическа завод» гэдэг хоолой турбо бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэлэй слесарь-угсаргагшадай бригадир, М. З. ШАКИРОВ — КПСС-эй Башкирай обкомой нэгэдэхи секретарь, А. П. ФИЛАТОВ — КПСС-эй Новосибирскэ обкомой нэгэдэхи секретарь, Г. М. МАРКОВ — СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин нэгэдэхи секретарь, А. А. ЕПИШЕВ—Совет Армиин болон Далайн-Сэрэгэй Флодой Главна Политическэ управлениин начальник, А. Э. ВОСС — Латвиин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаhан байна.

* * *

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь нүхэр К. У. ЧЕРНЕНКЫН хэhэн «Партиин үзэл сурталай, ниитэ-политическэ хүдэлмэриин гол шухала асуудалнууд» гэhэн элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэ 1983 оной июниин 15-да КПСС-эй ЦК-гай Пленум дээрэ үргэлжэлүүлэгдэhэн байгаа.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Ю. В. АНДРОПОВ ЦК-гай Пленум дээрэ дэлгэрэнгы үгэ хэлэбэ.

Нүхэдүүд: Ш. Р. РАШИДОВ — Узбекистанай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, К. Г. ВАЙНО — Эстониин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, П. Н. ФЕДОСЕЕВ — СССР-эй Наукануудай академиин вице-президент, К. С. ДЕМИРЧЯН — Армениин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, С. Г. ЛАПИН — Телевидени болон радио-дамжуулгын талаар СССР-эй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ, М. А. ПРОКОФЬЕВ — СССР-эй гэгээрэлэй министр, Л. А. КУЛИДЖАНОВ — СССР-эй Кинематографистнуудай холбооной правлениин нэгэдэхи секретарь, С. А. ШАЛАЕВ — ВЦСПС-эй түрүүлэгшэ, В. М. МИШИН — ВЛКСМ-эй ЦК-гай секретарь элидхэл тушаа үгэ хэлэhэн байна.

КПСС-эй ЦК-гай Пленум зүбшэн хэлсэгдэhэн асуудалаар тогтоол нэгэн дуугаар баталан абаба. Тэрэнь хэблэлдэ толилогдохо.

КПСС-эй ЦК-гай Пленум эмхидхэлэй асуудалнуудые хаража үзэбэ.

ЦК-гай Пленум КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн нүхэр Г. В. РОМАНОВЫЕ КПСС-эй ЦК-гай секретаряар hунгаа.

ЦК-гай Пленум КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат нүхэр М. С. СОЛОМЕНЦЕВЫЕ КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Партийна хиналтын комитедэй түрүүлэгшээр батална.

ЦК-гай Пленум нүхэр В. И. ВОРОТНИКОВЫЕ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидадаар hунгаа.

ЦК-гай Пленум КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидадууд нүхэд: СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Генеральна штабай начальнигай нэгэдэхи орлогшо С. Ф. АХРОМЕЕВЫЕ, станок бүтээлгын ба инструментальна промышленностиин министр Б. В. БАЛЬМОНТЫЕ, СССР-hээ ГДР-тэ байдаг онсо ба бүрин эрхэтэ элшэн сайд В. И. КОЧЕМАСОВЫЕ, Оренбургын областиин «Рассвет» колхозой комбайнер В. М. ЧЕРДИНЦЕВЫЕ, СССР-эй оборонын министрэй орлогшо В. М. ШАБАНОВЫЕ КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд болгобо.

ЦК-гай Пленум Н. А. ЩЕЛОКОВЫЕ, С. Ф. МЕДУНОВЫЕ хүдэлмэридөө алдуу гаргаhанайнь түлөө КПСС-эй ЦК-гай бүридэлhөө гаргаа.

Энээгээр КПСС-эй ЦК-гай Пленум хүдэлмэреэ дүүргэhэн байна.

ПАРТИИН ҮЗЭЛ СУРТАЛАЙ, НИИТЭ-ПОЛИТИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИИН ГОЛ ШУХАЛА АСУУДАЛНУУД

КПСС-эй ЦК-гай Пленум дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь нүхэр К. У. Черненкын хэhэн элидхэл

...дүүд!

...ние өөрыень хубил-...оор обществые рево-...нно ёhоор шэнэдхэн ...ахын аргагүй юм. ...шэнэ хүнине бүрилдүү-...ымүүжүүлхэ гээшэ ...ы коммунис байгуу-...н айхабтар шухала зо-...ь байхаhаа гадна, тэ-...зайлашагүй эрхэ нү-...ынь мүн гэжэ манай ...тоолодог.

...н олон зуун жэлнүү-...ршэда ажалша хүнэй ...ы хаба шадалые хаб-...даража байhан социа-...болон оюун бодолой ...агууехэ Октябрь та-...hон байна. Революци...эрилшэн ангине мү-...үе шатын гол дун-...дэбжүүлжэ, ажалша ...асари ехэ зохеон ...ы эршэ хүсые сү-...юм. Совет абари ...эрхим hайн шэнжэ-...лгээл эндэhээ эшэ үн-...

...этэ патриот ба ин-...ционалист, коммуниз-...ангиин дээдэ зорилго-...үнэн зүб байhан-...лгадэг совет хүн ре-...онно тэмсэлэй болон ...ционно зохёон бай-...ын үедэ хатуужан ...байна. Эдэбхитэй ...байдаг, гүрэнэй ба ...бүхы хэрэгүүдээр ...урхэнhөө hонирходог. ...эдэбхи үүсхэлтэй-...зохёохы ёhоор ханда-...байдал тэрэнэй онсо ...шанарнууд мүн. Тоб-...хэлэхэдэ, шэнэ хүн ...нүхэдүүд, хэзээ нэ-...бүрилдэн хүмүүжэхэ ...харин бүрин мүнөө үе-...болонхой гэжэ тоо-...бүхы үндэhэ баримта-...ханда бии.

...хадаа ленинскэ партиин хүтэлбэри доро бэелүүлэгдэhэн айхабтар гүн ехэ социально-экономическа ба политическэ хубилалтануудай үрэ дүн, ажалшадай ушар ёhо мэдэлгые, ажана байдал болон соел болбосоролыень хүгжөөн дэбжүүлхэ тушаа тэрэнэй саг үргэлжын оролдолгын аша үрэ мүн гэжэ бидэнэр тоолонобди.

Энэ хадаа олонниитэдэ партиин үзүүлдэг нүлөөнэй саг үргэлжэ ехэ боложо байhанай, хүдэлмэришэн ангитай, таряашадтай, интеллигенцитэй тэрэнэй холбоо барисаанай улам бэхижэхэ байhанай, парти болон арадай таhаршагүй нэгэдэлэй эли тодо гэршэ мүн гэжэ бидэнэр тоолонобди.

Партиин XXVI съездын хараа шугамые үргэлжэлүүлhэн, тэрэнэй дотоодын болон гадаадын политикые уг залгамжалагдан баримталдаг байhыень гэршэлэн харуулhан КПСС-эй Центральна Комитедэй ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүд бүгэдэ арадай зүгhөө дэмжэгдээ. Советскэ Союзай ажалшад КПСС-эй ЦК-гай, мүн тэрэнэй Генеральна секретарь Юрий Владимирович Андропов түрүүтэй Политбюрогойнь ажал ябуулгые халуунаар hайшаана. Гүрэнэй болон ажахын бүхы хүдэлмэрине эрид шууд hайжаруулха, кадрнуудай харюусалгые, эмхидхэл ба заршам журамыень шангадхаха, манай Эхэ ороной экономическа болон бэеэ хамгаалха шадалые саашадань ехэдхэхэ, совет арадай hуудал байдалые улам hайжаруулха хэрэгтэ тэрэ ажал ябуулгань шэглүүлэгдэнхэй.

Үзэл сурталай талаар нүлөөлхэ айхабтар хүсэтэй элдэб олон арга зэбсэгүүд, hайн бэлэдхэлтэй олон кадрнууд, мүн пропаганда ба хүмүүжүүлгын шанарые hайжаруулха бүхы шухала юумэн партида бии. Гэбэшье ажабайдал гээшэ таhалдангүй үргэлжэлдэг орёо зүйл ха юм даа. Тэрээндэл адли шэнэ хүнине хүмүүжүүлхэ гээшэ мүн лэ таhалдадаггүй орёо зүйл гэжэ мартаха хэрэггүй. Ажал хүдэлмэри болон hуудал байдалай социально - экономическа эрхэ нүхэсэлнүүд хубилна, шэнэ шэнэ үетэн жагсан болбосорно. Энэ ушарhаа олон шэнэ зорилгонууд табигдана. Тиин партимнай тэдэнние гол анхаралдаа байлгана. Үзэл сурталай, политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэрие мүнөөнэй эрхэ байдалда hайжаруулха гол шэглэлнүүд 1979 оной апрелиин 26-да абтаhан ЦК-гай тогтоол дотор, КПСС-эй XXVI съездын материалнуудта, бусад партийна документнүүдтэ тодорхойлогдонхой. Тэдэ шиидхэбэринүүдэй ямараар дүүргэгдэжэ байhые хаража үзэхэ, саашадаа ажал хүдэлмэриеэ яажа ябуулха тухайгаа зүбшэн хөөрэлдэхэ гээшэ манай Пленумэй зорилго болоно.

Олонниитэ зоной ушар ёhонуудые мэдэдэг хада социалис гүрэн хүсэтэй гэжэ Ленин онсолон тэмдэглэдэг бэлэй. Тиин совет хүнүүдэй үзэл сурталай, политическэ, ажалай ба ёhо заншалай хүмүүжүүлгые hайжаруулха тушаа парти эсэшэ сусашагүйгөөр оролдодог. Тэрэ хадаа энэ хүдэлмэриеэ түүхэтэ тодорхой байдалтай, манай хүгжэлтын боложо байдаг дотоодын болон гадаадын эрхэ байдалтай саг үргэлжэ холбодог юм.

Мүнөө парти болон арад зон хэмжээлэшэгүй ехэ зорилгонуудые шиидхэнэ. Бидэнэр айхабтар ехэнүүд социально-экономическа комплексно программануудые, тэрэ тоодо Эдеэ хоолой ба элшэ хүсэнэй программа бэелүүлнэбди, научно-техническэ дэбжэлтэ түргэдхэнэбди, асари ехэ газар нютагуудай түхэл шарай хубилганабди. Манай экономикын, эрдэм ухаанай, соел болбосоролой захагүй ехэ арга боломжонуудые, байгаалиингаа баялигуудые шадахыса дүүрэнээр, аша үрэтэйгөөр хэрэглэхэ гэжэ бидэнэр нэтэрүү шангаар оролдонобди. Ушар нимэhээ үзэл сурталай хүдэлмэри эдэ бүхы зорилгонуудтай тааралдаха ёhотой байhаниинь ойлгосотой. Арад зонойнгоо оюун сэдьхэлэй эршэ хүсые эршэдхэн элсүүлхэ шадабаринhаамнай, тэрэнэй ажалай ба социальна эдэбхиие хэр зэргэ дэбжүүлжэ шадаха байhанhаамнай табан жэлэй түсэбые дүүргэлгэ, манай урагшаа дабшалта, тиин, хэлсээнгүй, оронойнгоо бэеэ хамгаалха хүсэ шадалые бэхижүүлхэ хэрэгнай ехээр дулдыдаха байhаниинь дамжаггүй.

Мүнөө үедэ уласхоорондын байдал ойлгууламжын ба хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ нилээд ехээр нүлөөлнэ гэжэ таанар, нүхэд, hайн ойлгонот. Һүүлэй үедэ тэрэ ехэ муудаа. Америкын Холбоото Штадууд, НАТО-дахи тэдэнэй союзнигууд угаа аюултай хараа шэглэл баримталдаг болонхой. Тэрэнэй ангиин шэнжэ шанарынь тон эли. Тэдэнэр хүн түрэлтэнэй ажабайдалдахи түрүү хубилалтануудые тогтоохо, алдагдаhан булюу байдалаа тэхэрюулхэ гэжэ оролдоно. 60-70-аад онуудта дэлхэйн оршомдо хэдэн ехэ унталда ороод, империализм, түбхын түрүүндэ Америкын империализм, манай ниитын байгуулалтада, марксистско-ленинскэ үзэл сурталда үзэгдөөгүй ехэ добтолгонуудые хэнэ, совет хүнүүдэй сэдьхэл бодолые хорлохо, манай гадаадын политикын уг зорилгонуудые хазагайруулха, мүн эб найрамдалай ба арадуудай эрхэ сүлөөгэй гол түшэгынь болоhон бодото социализмын улам ехэ боложо байгаа нүлөөень сараха гэжэ эрмэлзэнэ. Тиин хоер үзэл сурталай айхабтар шанга, үнэхөөрөө бүхэдэлхэйн удха шанартай тэмсэл боложо байна.

Эдэ бүгэдэ үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин удха шанарые, тэрэнэй түхэл маяг ба онол аргануудыень шэнэлэн баяжуулхые, манай бүхы пропагандын добтолхы шэнжэ шанарые шангадхахые эринэ. Ажабайдалай шухала асуудалнуудhаа далтирха, ёhо түшүүлэнги, hайрхуу бардам ябуулга гаргадаг баримтануудые улам эрид шиидэнгеэр усадхаха шухала. Бодото байдалhаа үндэhэлхэ, үнэн сэхэ, ажалша бэрхэ байха, мүн манай түйлалтануудые шадамараар харуулха, хүн зоной hанаа зобоодог асуудалнуудые бодомжотой hайнаар шэнжэлжэ үзэхэ, шэнэ бодолнуудые тодо хурсаар найруулдаг байха гэhэн эрилтэнүүдые Центральна Комитет үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ табина.

Үзэл сурталай бүхы ажал ябуулга хүдэлмэриин ленинскэ ёhо гурим хаа хаанагүй нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ туhалха зэргэтэй. Хүдэлмэриин энэ ёhо гурим хадаа ажал хэрэгэй, зохеохы, шэнэлхы шэнжэ шанартай, үзэл сурталай талаар үндэр дээдэ хэмжээтэй байха, социалис ёhо заншалда хамтаараа ажаhуулгын ёhо гуримда зүришэдэг бүхы барга юумэнтэй эбсэшэгүй байха юм.

Научна коммунизмын, пролетарска үзэл бодолой үндэhэ hуури табигша Карл Марксын жэл гэжэ зүб ёhоороо нэрлэгдэhэн жэлдэ манай Пленумэй үнгэргэгдэhэниинь түсгаар удха шанартай юм. Эрдэм ухаанhаа үндэhэлдэг, демократическа, революционно, энэрхы шэнжэ шанартай байhаараа манай үзэл суртал буржуазна үзэл бодолhоо илгардаг.Тэдэнэй сурталынь хүнние мүлжэн дарлаха гуримые, империализмын эзэрхэг түримхэй политикые зүбтүүлэн hайшаадаг, национализм, шовинизм номнодог.

Буржуазна үзэл сурталда орходоо коммунис суртал үнэн зүб, залан сэхэ, нэгэн бүхэли, абьяастай дорюун байhаараа олон миллион хүнүүдэй зүрхэ сэдьхэлые, ухаан бодолыень буляадаг. Энэ хадаа урган хүгжэжэ байгаа ангиин үзэл бодол, шэнэ обществын үзэл бодол, эб найрамдалай болон арадуудай хани барисаанай үзэл бодол мүн.

Нүхэдүүд! Үзэл сурталай хүдэлмэриин аша үрэнь хадаа ороной мүнөөнэй байдалай хэр зэргэ зүбөөр хараада абтадагhаа сэхэ дулдыдана. Энэ асуудал юрэнхы дээрэ элирхэй юм. **Совет общество хүгжэлтэ түгэс социализмын, түүхын талаар нилээд үни удаан байха үе шатада ороо. Тэрэнние али бүхы талаар нарижуулан hайжаруулха гээшэ манай стратегическэ зорилго болоно.** Энэмнай хүгжэн болбосорhон социализмын үе шата болоно. Гэтэр энэмнай оройдоол үе шатын эхиниинь юм. Нэгэ талаhаа, мүнөөнэй ба ерээдүйн ехэ зорилгонууд бидэнэй үмэнэ байна. Нүгөө талаhаа, үсэгэлдэрhөө гэхэ гү, али үнгэрhэн үеhөө үлэhэн асуудалнууд бии байна.

Коммунизмын түрүүшын шатын экономическа, социально-политическэ болон соёлой олон зорилгонуудые шиидхэлгэдэ ехэ амжалтанууд туйлагданхай. Коммунис ерээдүйн шэнэ зүйлнүүд хараа байса мүндэлнэ. Гэбэшье ажахыда үзэгдэжэ байгаа дутагдалнууд, манда таарамжагүй илангаяа хүдөө ажахыдахи ажалай бүтээсэ, зарим хүнүүдэй эрхэтэнэй талаар гүйсэд болбосороогүй, журамтай болоодүй байhаниинь манай урагшаа дабшалтые hаатуулна.

Ажалшадай hанал бодолынь, сэдьхэлынь имагтал манай амжалтануудhаа бэшэ, харин дутагдал болон бэрхэшээлнүүдhээ дулдыдадагынь ойлгосотой. Энээние хараада абангүй байжа болохогүй. «Имагтал бүхы ангиин (харин тэрэнэй гансал коммунис манлайн бэшэ), имагтал бүхы ажалша **олонниитын** (гансал тэрэнэй түрүү хүнүүдэй бэшэ) ушар ёhо мэдэлгын, бэлэдхэлэйнь **бодото дээрээ** ямар байhыень хёрхоор адаглан харадаг байха» гээшэ партиин тон шухала уялгань мүн гэhэн Ленинэй заабарине тон наринаар баримталха ёhотойбди. Эгээл тиигээ hаамнай, ниитэ политическэ хүдэлмэридэ, коммунис байгуулалтын хэрэгтэ амжалта туйлагдаха юм.

Эдэ бүгэдэ бидэнэй үмэнэ хэдэн теоретическэ, практическа зорилгонуудые дэбжүүлнэ. **Теоретическэ** зорилгонуудые хаража үзэе.

КПСС-эй XXIV—XXVI съезднүүдэй, ЦК-гай Пленумүүдэй материалнуудта, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андроповой хэлэhэн үгэнүүд дотор бии байгаа hаналнууд болон тобшололнууд марксистско-ленинскэ ухаан бодолой hүүлэй үеын бодото туйлалтанууд мүн гэжэ бидэнэр хараха ёhоороо харанабди. Хүгжэлтэ түгэс социализмын теорие, научно-техническэ эрид хубилалтын эрхэ байдалда үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ арга замуудые шэнжэлгэ, коммунизмын нэгэдэхи шатын түүхэтэ хэмжээн дотор обществын ангигүй байгууламжатай болоhон тухай асуудал табилга, мүнөөнэй үе шатада национальна асуудалай удха шанарые, уласхоорондын байдалай гол шухала шэглэлнүүдые улам гүнзэгыгөөр ойлголго, дайн ба эб найрамдал тухай, социалис эсэгэ оронине хамгаалха тухай ба бусад теоретическэ соргсололтонууд шэнэ hанал бодолнуудаар, мүнөө үеын шухала асуудалнуудые научна ёhоор бодомжолhон ябадалаар партиие зэбсэгжүүлнэ.

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи, 3-дахи, 4-дэхи нюурнуудта).

Совет орон дотор

ЭРТЫН ХАРТААБХА

ТАШКЕНТ. Хартаабхын по...н үндэр баян ургаса Таш...скэ областиин таряаша...баясуулна.

Калининска районой Кали...ай нэрэмжэтэ колхозhоо ...СР-эй Гүрэнэй шангай ла...т С. Каримовай бригада ...р бүриhөө 250 центнер ...ртаабха хуряана. Хартааб...удхэнөөр hуулгаха арга хэ...hэнэйнь ашаар энэ гол түлэб туйлагдана. Овощой-бахчева ургамалнуудай болон хартаабхын Узбегэй эрдэмшэнжэлэлгын институдай эрдэмтэдэй дурадхалаар таряашад гектар бүридэ 55 мянган монсогор хартаабха hуулгаhан байгаа. Энэнь юрын нормоhоо нэгэ хахад дахин ехэ болоно. Гадна нютагай ба минеральна үтэгжүүлгэ ехээр тарааhан юм.

Мүнөө жэлдэ Ташкенгын хартаабха ургуулагшад 14,6 мянган гектарта эртын хартаабхын ургаса хуряаха байна. Энэнь нёдондо жэлэйхиhээ мянган гектараар ехэ болоно.

ҺАИН ЭД БАРАА — ЭЛБЭГ ЕХЭЭР

МОСКВА. Соёлой-ажаhуудалай хэрэглэмжын эд бараанай бүхэсоюзна оптово ярмаг эндэ дүүрэбэ. Элдэб министерствэнүүд болон албан зургаануудай предприятинууд хэдэн зуугаад шэнэ зүйлнүүдые ярмаг дээрэ харуулhан байгаа.

Худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд тэдэнэй дундаhаа эрхимүүдыень шэлэжэ, ерэхэ жэлдэ магазинуудта гаргаха тухай хэлсээнүүдые баталаа. Иимэ эд бараанай дунда магнитофонууд, радиоаппаратура, час, амhарта, спортын хэрэгсэлнүүд оролсоно. Эндэ табигдаhан хэрэгсэлнүүдэй олонхинь бүтээгдэн гаргагданхай, зарим хубинь үйлэдбэрилэгдэжэ эхилхээ байна.

—Ярмагай дүнгүүдээр сэдьхэлээ ханги үлөөбди,—гэжэ түбэй рекламно-коммерческэ «Электроника» нэгэдэлэй начальник А. Семенков хэлэбэ —Аппаратура, час, микрокалькулятор, приборнуудые абаха талаар худалдаа наймаанай эмхинүүд ехэ хэлсээнүүдые баталаа.

АЛДАРТА ХЭРЭГҮҮДЫЕ ҮРГЭЛЖЭЛҮҮЛНЭ

ХАРЬКОВ. С. Орджоникидзиин нэрэмжэтэ эндэхи тракторна заводhоо А. Брайловскиин булад хайлуулагшадай бригада хүдэлмэришэдэй алдарта ёhо заншалнуудые үргэлжэлүүлнэ. Сүүдхын даабарие хоёр дахин үлүүлжэ, түс бригада хорин табадахяа «Коммунис ажалай коллективэй» нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Профкомой шиидхэбэреэр энэнь батадхагдаа. Хүдэлмэришэд монсогор түмэр дээрэ гараа табяад, ажалдаа коммунис ёhоор хандахын түлөө хүдэлөөнэй үүсхэл гаргаhан Социалис Ажалай Герой, өөhэдынгөө түрүүшын бригадир Ф. Амелиндэ барюулагдаба.

—Хорин табан жэлэй саада тээ, бригадада үндэр чэрэ зэргэ олгоhон үдэр гараа табижа орхиhон түмэртэй зэргэлээд, ХТЗ-гэй түүхын музейдэ энэ монсогор түмэр хүндэтэ hуурияа эзэлхэ юм, —гээд ветеран хөөрэнэ.

Эдэ бүхы жэлнүүдтэ бригада заводой социалис мүрысөөндэ таhалгаряагүйгөөр эрхимлэжэ ябаа. ХТЗ-гэй габадахи электро-пэшэнгэй дэргэдэ Харьковай олохон предприятинуудай булад хайлуулагшадта зорюулагдажа, хэшээлнүүд үнгэргэгдэдэг, хүдэлмэриин түрүү онол арганууд харуулагдадаг юм. Ф. Амелинэй болон Минскын В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ тракторна заводhоо А. Белкогой эмхидхэhэн hалбаринууд хоорондын коммунис ажалай hургуули эндэ амжалтатайгаар хүдэлдэг.

ТООНТО НЮТАГАА БУСАБА

КАСПИ (Грузиин ССР). Һаяхан Тбилисидэ ажаhуудаг байhан үбгэ hамган хоёр Шота ба Тамара Миграулинтан үбгэ эсэгэнэрэйнгээ тоонто нютагта, Каспска районой хадын Гостибе тосхондо шэнэ гэр голлобо. Нютагай совхоз тэдэнэртэ гэр баряа, мал худалдажа абахынь тула мүнгэ урьhаар үгөө.

Городhоо ерэhэн бусадшье хүнүүд тосхондо түбхинэнэ. Хорин жэлэй саада тээ энэ тосхон хооhон шахуу үлэhэн юм. Хүнүүдынь томо ехэ тосхонуудта, городуудта нүүжэ ябашаhан байгаа. Районно Соведэй депутадууд иимэ байдалые анхаралдаа абаа hэн. Тэдэнэй дурадхалаар эртэ урдын тосхоние hэргээхэ хэмжээ ябуулганууд зохёогдоод, бэелүүлэгдэжэ эхилбэ. Һургуулиин, клубай, худалдаа наймаанай-ажаhуудалай хэрэглэмжын барилганууд дээрэ арадай hунгамалнууд депутадуудай постнуудые байгуулаа hэн. Районой түбhөө асфальтаар хушагдаhан харгы баригдаа, электрын эршэ хүсэ дамжуулха ехэ вольтын лини татагдаа.

(ТАСС).

ПАРТИИН ҮЗЭЛ СУРТАЛАЙ, НИИТЭ-ПОЛИТИЧЕСКЭ

(Үргэлжэлэл. Эхинэнь 1-дэхи нюурта).

Теоретическэ ажал ябуулгадаа совет философуудай, экономистнуудай, түүхэшэдэй, социологуудай, юристнэрэй, психологуудай эрхим зохёолнуудта КПСС-эй түшэглэдэг байһаниинь ойлгосотой. Тиигэбэшье научна эмхи зургаануудай зүгһөө партида үзүүлэгдэдэг туһаламжа бүри ехэ байха ёһотой байгаа.

Нэгэ тодорхой жэшээ харуулһуу. Бүри 60-аад онуудта байгуулагдаһан социологическа шэнжэлгын институдһаа ба СССР-эй Наукануудай Академиин түбэй экономико - математическа институдһаа ехэ юумэ хүлеэһэн байнабди. Гэбэшье социальна үзэгдэлнүүдые ба шухала экономическа зорилгонуудые тодорхой һайнаар шэнжэлһэн зохёолнуудые мүнөө хүрэтэр абаадүйбди. Зарим бусад научна эмхи зургаануудта зарим тэды зэргээр үзэгдэдэг дутагдалнууд эдэ институдуудай ажал хүдэлмэридэ элеэр харагдана. Эдэнь ямар бэ гэхэдэ, өөһэдынгөө «диссертационно» ба бүлэгэйнгөө аша туһыел харалга, жэжэхэн темэнүүдые шэнжэлэлгэ, тэдэндэ партийна нүлөөнэй һула байһаниинь болоно. ЦК-дахи Наукын ба эрдэм һургуулинуудай таһаг, СССР-эй АН-ай Ниитын эрдэмүүдэй президиум ба секцинь, партийна организацинууд шэнжэлэлгэнүүдые түсэблэхэ ба эмхидхэхэ асуудалнуудта, научна коллективүүдэй хүдэлмэриин ёһо гурим ба онол арганууддта анхаралаа ехээр хандуулдаг болохо ёһотой.

Хүгжэлтэ түгэс социализмын асуудалнууд ниитын эрдэмүүдэй хүгжэлтын гол шэглэлынь болохо зэргэтэй. Олдоһон сорсололтонуудтаа түшэглэн, урагшаа дабшаха, теоретическэ хараа бодолоо үргэдхэхэ, ороной экономическа, социально-политическэ болон оюун бодолой дэбжэлтын гол шухала жама ёһонуудые улам гүнзэгыгөөр шэнжэлхэ ёһотой. Совет обществын хүгжэһэн, болбосороһон ябадалынь тэрэнэй гүйсэд түгэс һайн болоһыень гэршэлнэ гэжэ харахагүй, түйлаһанаа үлүү дээгүүр харуулха ёһогүйбди. Манай ойрын ба ерээдүйн зорилгонуудые шиидхэхэ онол арганууд болон замуудые бүтэмжэтэйгээр зохёон шэнжэлхэ хэрэгтэ ниитын бүхы эрдэмүүдэй хүсэлэл оролдолгые хандуулха хэрэгтэй.

Гадаадын политическэ нүхэсэлнүүдые, уласхоорондын харилсаануудые шэнжэлхэ гэшэ мүн лэ ехэ шухала байна. Хүн түрэлтэнэй ерээдүйнь һайн байха гэжэ коммунистнууд тоолодог. Зүгөөр иимэ һанал бодолынь түүхын хүгжэлтые бааза бүдүүнээр, сэб сэхээр ойлгохо ябадалда үндэһэлхэ ёһогүй. Энэ хадаа уласхоорондын оршондохи ангиин хүсэнүүдэй тэнсүүрине саг үргэлжэ наринаар шэнжэлжэ байхые, манай үеын гол асуудал болоһшо дайн ба эб найрамдал тухай асуудалые шиидхэлгэдэ тэдэнэй ямар нүлөө үзүүлхэ байһыень уридшалан мэдэжэ, хараада абажа байха ёһотой. Социализмын оронуудта боложо байгаа социально-политическэ үйлэ хэрэгүүдые, дэлхэйн социалис хани нэгэдэлые али бүхы талаар бэхижүүлхэ замуудые, гүрэнэй - монополис капитализмын ба пролетариадай ангиин тэмсэлэй, дэлхэйн коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй, социалис шэглэлтэй оронуудай хүгжэлтын тон шэнэ онсо зүйлнүүдые, мүнөө үеын байдалай бүхэдэлхэйн удха шанартай асуудалнуудые бүри гүнзэгыгөөр шэнжэлхэ хэрэгтэй.

Эрдэмтэдэй анхаралаа хандуулмаар бүхы тодорхой асуудалнуудые эндэ тоолоһоной үлүү гэжэ һананаб. Тус асуудалые юрэнхы дээрэнь табибал иимэ: хэрбээ гол шухала зүйлнүүдые анхарбал, ниитын эрдэмэй талаар шэнжэлгэнүүд ямар байха ёһотой болоноб?

Нэгэдэхеэр, тэдэ бодото байдалһаа үндэһэлхэ, тэрэнэй һайн ба муу бүхы талануудые хараада абаха, ниитын хүгжэлтын бодото жама ёһонуудые улам дүүрэнээр харуулха зэргэтэй. Ниитын хүгжэлтые үүсхэгшэ хүсэн болохо зүрилдөөнүүд тухай асуудал теори болон практикада ехэ удха шанартай гэжэ мэдэжэ. Капитализмһаа социализмда шэлжэн орохо үедэ хараадуулан, тус асуудал яһала һайнаар шэнжэлэгдэнхэй. Харин хүгжэн болбосороһон социализмда бии байгаа хёмороото бэшэ зүрилдөөнүүдые, мүн совет обществын социально-политическэ ба үзэл суртал улам бэхижэжэ байгаа нэгэдэлэй оршон байдалда тэдэниие шиидхэхэ онсо өөрсэ арга замуудые али бүхы талаар мүнөө шэнжэлхэ хэрэгтэй. Ямаршье социальна үзэгдэлдэл адли эндэшье шэнэ ба хуушан зүйлнүүдэй хоорондо тэмсэл болодог, имагтал зохёон байгуулхы бэшэ, харин муушье шэглэлнүүд эндэ үзэгдэдэг. Жэшээнь, эдэ ямарнуул бэ гэхэдэ, гансал нютагайнгаа ба албан зургаанайнгаа тала харалга, нобшо хойрог ябадал, хуушанай гурим баримталдаг ябадал болоно. Эдэ болон бусадшье иимэ үзэгдэлнүүдэй шалтагааниинь элирүүлхэ, тэрэниие усадхаха арга замуудые олохо хэрэгтэй.

Хоёрдохёор, научна эмхи зургаанууд бүри шууд түргэнөөр, нугархайгаар хүдэлмэрилхэ зэргэтэй. Ажабайдал гэшэ нэгэл хэбээр хүгжэдэг бэшэ. Үйлэ хэрэгүүдэй хүлеэгдээгүй ондоогоор хубилан дэлгэрхэ ябадал үзэгдэдэг. Мүн хүлеэгдээгүй элдэб асуудалнууд гарадаг. Тиин эрдэм ухаанай хүсые тэдэ асуудалнуудта саг соонь хандуулжа шадаха хэрэгтэй.

Гурбадахяар, эрдэм ухаанай хуули ёһонууд ба категоринууд тушаа үгэ буляалдаанууд ехэ удха шанартайшье һаа, гол һуури эзэлхэгүй, хооһон шанартай байха ёһогүй. Шэнжэлэлгын хүдэлмэриин эсэстэ бодото һайн дурадхалнууд мүнөөнэйхидэ орходоо олоор оруулагдадаг болохо бэзэ гэжэ парти найдана.

Дүрбэдэхеэр, научна хүдэлмэрилэгшэд ерээдүйе ехээр хараада абажа хүдэлхэ, бии боложо байгаа шэглэлнүүдые саг соонь обёорон хараха ёһотой. Үглөөдэрэй байдалые һайнаар хараха, үндэһэ баримтатай шиидхэбэринүүдые абаха арга олгодог найдамтай уридшалан мэдэлгэ тухай эндэ хэлэгдэнэ.

Тиин эгээн шухалань юуб гэхэдэ, ниитын эрдэмүүд революционно теориие хэлээришэгүйгөөр баримталха, научна шэнжэлэлгын шалгагдамал марксистско-ленинскэ методологиие шадамараар хэрэглэхэ ёһотой. Зүгөөр тогтоһон үзэл һаналнуудые лаблаха, нэмэхэ ябадалда хүргэдэг шэнэ баримтануудай бии байдагынь ойлгосотой. Гэбэшье дахин хаража үзэхөөр бэшэ, үни хада нэгэн һайн аргаар шиидхэгдэһэн үнэн зүб зүйлнүүд байдаг гэшэ. Эрдэм ухаанай шэнжэлэлгэ хэхэдээ, материалис диалектикын үндэһэн шухала гол ёһонууд тухай «мартажа» болохогүй.

Жэшээнь, үнэн сэхэ зан, эрэлхэг зориг, сэхэ сэбэр ябадал гэхэ мэтэ хүнэй шэнжэ шанарнууд «һайн» гэнэнүүдэй бии байһанһаа дулдыдадаг гэһэн үзэлые научна концепци гэжэ тоолохын аргагүй бэзэ. Эдэ бүхы шэнжэнүүдэй социальна оршон байдалһаа дулдыдан бүриилдэдэгынь эндэ үнэн дээрээ буруушаагдана бшуу. Байгаалиин ба техническэ эрдэмүүдэй ойлгомжонууд болон онол арганууд ниитын үзэгдэлнүүдтэ тэрэ хэбээрнь хэрэглэхэ ябадал, мүн байгаали болон обществын хоорондохи харилсаае бааза бүдүүнээр тайлбарилха гэшэ тон бага аша үрэтэй гэжэ үни хада элирһэн ха юм. Иимэ ябадал бодото дээрээ ниитын эрдэмүүдэй байгаалиин эрдэмүүдтэй үрэ ехэтэ холбоогоо бэхижүүлхэдэнь һаад ушаруулна. Эдэ мэтын эндүүтэй һанал бодолнуудые дабаха хэрэгтэ научна ёһоной зүб шүүмжэлэл шухала үүргэтэй юм. Теоретическэ үгэ буляалдаанай үедэ үзэл сурталай талаар элдэб нэрэнүүдые хүнүүдтэ «зүүхэ» гэшэ болошогүй ябадал мүн. Гэбэшье энэнь муу зохёолнуудые байһан соонь нюур сахилтагүй шүүмжэлэн сэгнэжэ болохогүй гэһэн удхатай бэшэ. Үзэл бодолой талаар эли тодо байха, бодолнуудай методологическа талаараа жэнхэдгүй һайн байха гэшэ ниитын эрдэмүүдэй амжалтатайгаар хүгжэхэ зайлашагүй эрхэ нүхэсэл мүн.

Партида болон арад зондо үнэн сэхэ, ажалша бэрхэ олон мянган хүнүүд манай наукада хүдэлмэрилнэ. Энэмнай ехэ хүсэн гэшэ. Совет эрдэмтэд саашадаашье бүхы эрдэм мэдэсээ, бүхы бэлиг шадабариа социалис Эхэ ороноойнгоо һайнаар хүгжэлтэдэ зорюулха бэзэ гэжэ парти этигэнэ.

Нүхэдүүд! **Хүгжэлтэ түгэс социализмые нарижуулан һайжаруулха гэһэн бодол имагтал теоретическэ бэшэ, харин ойлгууламжын, хүмүүжүүлгын бүхы хүдэлмэриин үндэһэ һууринь болохо ёһотой.**

Энэ зүйлдэ юундэ ехэ анхарал эндэ хандуулагданаб? Ушарынь юун бэ гэхэдэ, коммунизмын дээдэ шатада орохо замууд ба саг болзор тухай нэгэ үедэ һэбхи хүнгэн бодолнууд хэлэгдэдэг һэн гэжэ таанар мэдэнэт. Манай хүсэл һаналнуудые түргэнөөр бэелүүлхые һанаашалан, зарим теоретигууд болон пропагандистнууд дабшадаг замаа арюудхан харуулдаг, бодото ажабайдалһаа таһардаг байгаа. Тиимэһээ бодото байдалһаа пропагандын иимэ «таһаралгые» гүйсэд дүүрэнээр, ушар ёһыень мэдэжэ дабангүйгөөр үгэ болон ажал хэрэгые нэгэн болгохын аргагүй. Харин энэмнайл манай хүсэ шадалай айхабтар шухала эшэ үндэһэн шуу.

Социальна үнэн зүб хуули ёһоор, ухаан бодолой, һайн һайхан ябуулгын үндэһөөр ажабайдалаа зохёон байгуулдаг, үзэл сурталай талаар бата этигэлтэй, али бүхы талаараа хүгжэнги, оюун сэдьхэл түгэс хүниие бүриилдүүлэн хүмүүжүүлхэ гэһэн зорилго коммунистнуудһаа бэшэ хэншье хэзээшье табягүй юм. Тиин энэниие бэелүүлхэ хэрэгтэ бидэнэр ехэ амжалта түйланхайбди. Гэбэшье һанаагаа амаршоод һууха үндэһэн үгы. Юундэб гэхэдэ, бидэнэрэй урагшаа дабшаха тума хүниие али бүхы талаар хүгжөөхэ арга боломжонуудай саг үргэлжэ ехэ болохоһоо гадна, обществын зүгһөө энэ хэрэгтэ табигдадаг эрилтэнүүд улам ехэ болоно ха юм.

Тиихэдээ ажал хэхэ эрилтэ хэрэглэмжые хүн бүхэндэ бии болгохо, ниитын аша туһада үнэн сэхээр ажаллаха ёһотойгоо тодоор ойлгохо мэдэрэл хүмүүжүүлхэ гэшэ тон шухала зорилго мүн гэжэ парти тоолоно. Хүниие олонниитын зүгһөө мэдэрэлгэ, мүн тэрэнэй материальна байдалынь түбхын түрүүндэ ямараар ажалладагһаань дулдыдаха зэргэтэй. Эндэ имагтал экономическа талань ехэ удха шанартай бэшэ юм. Үзэл сурталай, ёһо заншалай талань мүн лэ ехэ удхатай. Юуб гэхэдэ, хүн гээшэ ажаллажа, материальна баялигуудые бии болгохоһоо гадна, өөрынгөө бэлиг шадабариие дэлгэн болбосоруулдаг, хүсэл зоригоо хатуужуулдаг, зохёохы хаба шадалаа хүгжөөдэг эрхэтэн, коммунизмые эдэбхитэйгээр байгуулагша байһанаа баталан харуулдаг гэшэ.

Ажал хүдэлмэридөө үнэн сэхээр, ушар ёһо мэдэнгеэр хандаха гэшэ социалис ёһоной ажабайдалай эхин түрүүшын үндэһэ һууринь мүн. Теэд бүхы хүнүүд ажалдаа һайнаар хандадаг гэшэ гү? Тиимэ бэшэ байһандань шаналмаар.

Ажалай эмхидхэл һайжаруулга, бүхы шата хэмжээнүүдтэ — хүдэлмэришэн болон колхозниһоо эхилээд министр хүрэтэр ажалай журам бэхижүүлгэ, ЦК-гай эрилтын ёһоор, продукци эльгээхэ договорно уялгануудаа наринаар сахилга — эдэ бүгэдэ хадаа экономико дэбжүүлхэ бодото нөөсэнүүд мүн. Эдэ бүгэдэ ехэ гаргашагүйгөөр нилээд горитой материальна үрэ дүн түйлаха арга олгоно гэжэ харанабди. Ажалай журам болон гурим бэхижүүлхэ талаар партиин абаһан хэмжээнүүд юу харуулааб гэхэдэ, нилээд богонихон болзор соо һалихай нобшо ябадал, ажалайнгаа уялгануудта зарим хүнүүдэй харюусалгагүйгөөр хандадаг ябадалые усадхаха талаар эли бодо хубилалта түйлагдаа. Эдэ хүсэлэл оролдолгонуудые арад зон һайшаан угтаа.

Жэшээнь, Серго Орджоникидзын нэрэмжэтэ станок бүтээлгын заводой хүдэлмэришэн, Социалис Ажалай Герой Владимир Григорьевич Комаров КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин нэрэдэ эльгээһэн бэшэгтээ иигэжэ бэшэнэ: «Би энэ бэшэгые миин һуугаад лэ гэнтэ бэшэжэрхёо бэшэб. Манай заводой хүдэлмэришэдтэй Танай хэһэн халуун уулзалга тэрэнэй шалтагаан болоо. Би, кадрова хүдэлмэришэн, дайнай ветеран, наһан соогоо ехэ юумэ үзэһэн байнаб. Тиин айхабтар ехые түйлаһандаа сэдьхэлни баясадаг гэжэ үнэн зүрхэнһөө хэлэхэ байнаб. Үнэхөөрөө айхабтар ехэ һайн хубилалтанууд болоо. Зүгөөр тэдэ бүри ехэ байха бэлэй.

Олонхи хүнүүд хүдэлмэришэнэй һэшхэлээр үнэн сэхээр ажалладаг гэшэ. Харин зарим хүнүүдые харахада, тэрэ тушаа хүдэлдэг, ажалһаашье һамшадаг, харин салин үгэхэ үдэр кассада эгээ түрүүн ошоод байдаг, тиин үшөө багаар бэшээ гэжэ гомдодог байха юм.

Иимэ хүн һэшхэлээ алдаа гэшэ. Багаар үгэжэ, ехээр шүүрэн абаха дуратай. Теэд хэнһээ шүүрэхэ болоноб? Гүрэнһөө, тиихэдээ бидэнһээ абаха болоно.

Журам болон ажалай эмхидхэл бэхижүүлхэ гэһэн манай партиин ЦК-гай хараа шугам хадаа бүхы станогой тодхогдон табигдадаг һууритайнь адли гэжэ зүраглан хэлэмээр. Ажалай бүтээсэшье, продукциин шанаршье, харин эсэсэй эсэстэ манай ажабайдалай бүхы хэмжээн тэдээнһээ дулдыдаха байна. Партиин хараа шугамынь манай һанал бодолнуудтай, мэдэрэлтэй гүйсэд дүүрэнээр таарална гэжэ үнэн зүрхэнһөө хэлэнэб. Энэ манай хүдэлмэришэнэй хараа шугам ха юм».

Нүхэдүүд, энэ бэшэг доро үнэн сэхэ ажалшан бүхэн гараа табиха гэжэ этигэнэб!

Журам бэхижүүлхэ гэшэ богонихон болзор соо хэгдээд лэ дүүрэшэхэ ябуулга бэшэ, харин үдэр бүриин нэтэрүү оролдолго болоно. Тиин имагтал захиргаан бэшэ, харин бүхы ажалшадай энэ хэрэгтэ сэхэ хабаадахадань лэ, олониитын дүй дүршэлдэ, ушар ёһо мэдэлгэдэ болон эрхэтэнэй эдэбхидэ түшэглэхэдэл, амжалта түйлагдадаг.

Журам болон ёһо гурим хадаа гүрэн болон обществые хүтэлбэрилхэ талаар манай арадта үргэн арга боломжо олгодог социалис демократиин таһаршагүй хубинь мүн. **Демократиие саашадань хүгжөөн гүнзэгырүүлхэ гэшэ ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ, шэнэ хүниие бүриилдүүлэн хүмүүжүүлхэ нүлөө ехэтэй хүсэн түгэс зэбсэг мүн гэжэ парти тоолоно.**

КПСС-эй ЦК арад зоной зохёохы ажал ябуулгые анхаралтайгаар шэнжэлэн үзэнэ, ниитын ажабайдалай элдэб бүхы талануудта, тэрэ тоодо сэхэ үйлэдбэридэ демократиин хүгжэлтые бүхы талаар һайшаан дэмжэнэ. Жэшээлбэл, нэгэ нарядаар хүдэлхэ гэһэн бригадын ажалай эмхидхэлгэ үнэхөөрөө социалис ёһоной өөрөө хүтэлбэрилгын түхэл яиза мүн гэжэ харагдаа. Москва, Калуга, Днепропетровск, Свердловск болон бусад городууд ба хүдөөгэй хэдэн районуудай дүй дүршэл юу харуулнаб гэхэдэ, ажал хүдэлмэриие иимэ гуримаар эмхидхэдэг коллективүүдтэ ажалайнь бүтээсэ дээгүүр, ажалай журам шанга байха юм. Хэһэн ажал болон салин хүлһэн хоёрой хоорондохи холбоон эндэ хүдэлмэришэн бүхэндэ элеэр харагдана. Бэе бэедээ нүхэдэй ёһоор туһалха ябадал, һайнаар эмхидхэгдэһэн социалис ажалай хүмүүжүүлхы нүлөөнь эндэ эли тодоор харагдадаг.

Хүдэлмэришэн бүхэнэй үүсхэл эдэбхиие дэлбэлэн хүгжөөхэ, үйлэдбэри хүтэлбэрилгэдэ тэрэнэй үүргые дээшэлүүлхэ, ороной бүрин эрхэтэ эзэн гэһэн мэдэрэлые совет эрхэтэн бүхэндэ хүмүүжүүлхэ арга замуудые саг үргэлжэ бэдэрхэ гэшэ партийна комитедүүдэй уялга мүн. Ажалша коллектив тухай хуули эндэ шэнэ арга боломжонуудые олгохо юм.

Ажалша коллективүүдэй эрхэнүүд болон арга боломжонуудай гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэгдэдэг газарта үйлэдбэриин үрэ дүнгүүд дээгүүр байхаһаа гадна, ёһо заншалынь арюун, хуули гурим эбдэхэ ябадал үсөөн байдаг гэжэ олдоһон дүй дүршэл гэршэлэн харуулна.

Нүхэдүүд! Шэнэ хүниие хүмүүжүүлхэ гэшэ архидалгатай, хулиганталга болон хубалзын һуудалтай, хонжоо наймаатай болон социалис зөөри хулууха ябадалтай, эдилгэ абалгатай болон хомхой хобдог ябадалтай тон эршэтэй тэмсэл хэхэ хэрэгтэй таһаршагүй холбоотой юм. Ажалшадай һанааень зобоодог, үнэн зүб зэбүүсэлгыень үүсхэдэг эдэ бүхы муухай ябадалнуудые имагтал хүнүүдэй ухаан бодолдо, абари занда байгаа «хуушан сагай үлэгдэлнүүд» гэжэ хараха болоо һаа, буруу болохо юм. Эдэ бүхы «яра хабдарнуудай» олонойнь шалтагаанууд мүнөөнэйшье байдалда, зарим нэгэн хүдэлмэрилэгшэдэй алдуу эндүүнүүдтэ, манай хүгжэлтын бодото асуудалнууд болон бэрхэшээлнүүдтэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин дутуу дундануудта бии байха юм. Тиимэһээ муу муухай үзэгдэлнүүдые усадхан зайсуулхын тулада имагтал саг үргэлжэ ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулха бэшэ, харин экономическа, эмхидхэлэй болон эрхэ хуулиин хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй.

Социалис һуудал байдалай дүримүүдые эбдэдэг бүхы хүнүүдтэ нюур харалтагүй эбсэшэгүй шанга байдал тогтоохо, тэдэндэ эсэргүүгээр ниитын һанамжа элсүүлхэ ёһотойбди. Тиин уран зэргэ эрилтэ хэрэглэмжэ, хүнэй һонирхохо зүйлнүүдые бүрилдүүлхэ тушаа бүри эдэбхитэйгээр, зорилго түгэлдэр хүдэлмэри ябуулагдаха ёһотой.

Хүмүүжүүлгын хүдэлмэри социально-экономическа политикын үндэһэ һуурида түшэглэхэдөө, ехэ амжалтатай байдаг гэжэ дүй дүршэл дахин дахин гэршэлэн харуулна. XXVI съездын дэбжүүлһэн энэ зүйл үндэһэн шухала удха шанартай юм. Тиин партийна кадрнууд хүнүүдэй һанал бодол болон абари зандань нүлөөлдэг социально-экономическа зүйлнүүдые һайн мэдэхэ. **Үзэл сурталай хүдэлмэриие арадай ажахын болон социально-политическэ гол шухала зорилгонуудые дүүргэхын түлөө тэмсэлтэй бүри нягтаар холбохо ёһотой.**

Эрхүүгэй, Тулын, Хмельницкиин болон партиин зарим бусад обкомуудай ажал ябуулга һүүлэй үедэ КПСС-эй ЦК-да нилээд шүүмжэлхы ёһоор шэнжэлэгдээ. Тиин экономико хүгжөөхэ талаар эдэ областьнуудай гээгдэжэ ябаһанай гол шалтагаануудай нэгэн хадаа ажалша коллективүүдтэ хэгдэхэ үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие хүсэд тоодоггүй ябадал, кадрнуудые шэлэн олохо, табиха, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ үзэгдэдэг алдуунууд болоно гэжэ харагдаба. Гансал үзэл сурталай ажал ябуулгаар экономическа гү, али социальна асуудалнуудые шиидхэхын аргагүй байһаниинь ойлгосотой. Амжалтануудай гансал тиимэ хүдэлмэриин ашаар түйлагдаа гэжэ хэлэхэгүй, мүн бии байгаа дутагдалнууд гансал тэрээнһээ болоо гэжэ хэлэхэ хэрэггүй. Имагтал үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие политическэ, эмхидхэлэй болон ажахын хүдэлмэритэй нягтаар холбобол лэ, һайн үрэ дүн түйлагдадаг. Партийнашье, ажахынишье хүтэлбэрилэгшэд энээн тухай хододоо һанажа ябаха ёһотой.

Манай ажал ябуулгын алишье участогта арадай ажахын алишье һалбарида энэ хэлэгдээшэ хабаатай. Хүдөө нютагуудай асуудалнуудые шиидхэлгэдэ комплексноор хандаха шухала гэжэ илангаяа эли болонхой. Хүдөө нютагуудта ажалай ба һуудал байдалай эрхэ байдал орёо бшуу. Хүдөө ажахын хүдэлмэриие промышленна үндэһэ һуурида бүри эршэтэйгээр оруулха, тэрэнэй уг удхые баян болгохо, нэрэ хүндые дээшэлүүлхэ шухала. Хаа хаанагүй хүдөө нютагуудые шэнэдхэн түбхинүүлхэ, тэндэхи гэр байрын, ажаһуудалай ба соёлой эрхэ байдалые һайжаруулха хэрэгтэй. КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленум, хүдөө ажахын ба Эдеэ хоолой программые бэелүүлгын асуудалнуудаар Центральна Комитедтэ апрель һарада болоһон зүблөөн имагтал энээндэ партийна организацинуудай анхаралые хандуулһан байгаа. Эдэ асуудалнуудые шиидхэнгүйгөөр колхоз, совхозуудые түгэс бэлэдхэлтэй мэргэжэлтэдээр хангаха, ажахынуудта тогтоожоһон коллективүүдые байгуулжа болохогүй байна.

Нүхэдүүд! **Үйлэдбэриин ашаг үрые ба продукциин шанарые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэл** манай хүдэлмэриин шухала хуби болоно. Социалис мүрысөөн, ажалда коммунис ёһоор хандахын түлөө хүдэлөөн, коллектив бүхэнэй, эрдэмтэдэй ба мэргэжэлтэдэй хүсэлэл оролдолгонууд энээндэ шэглүүлэгдэхэ ёһотой.

Ойлгууламжын ба хүмүүжүүлгын гурим эндэ ямар хубита оруулжа шадахаб? Горитой хубита оруулжа шадаха байна бшуу. Ажалшадай үүсхэлые, харюусалгые дээшэлүүлгэдэ, бага гаргашатайгаар арадай ажахын эсэсэй эрхим дүнгүүдые түйлаха замуудые зохёохы ёһоор бэдэрэлгэдэ шэглүүлэгдэһэн **экономическа мэдэрэл бодолой шэнэ шэнжэ нэн түрүүн эдэбхитэйгээр бүриилдүүлэн хүмүүжүүлхэ** хэрэгтэй.

Эдэ асуудалнуудые зүбөөр шиидхэһэн олон жэшээнүүд манда мэдээжэ. Москвагай Лихачёвой нэрэмжэтэ автозаводой коллективые абаад үзыт. Тус заводто ажалай бүтээсэ хэлбэришэгүйгөөр дээшэлүүлэгдэдэг, продукциин шанар һайжаруулагдадаг юм. Хайшан гэжэ энэ түйлагданаб?

Заводто зохёохы, шэнэ юумэ үүсхэлгын эрхэ байдал байгуулхын тула партийна организаци нэн түрүүн нэтэрүүгээр оролдодог, бүхы түрүү юумэ үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгэдэ туһа нэмэри хэдэг юм. Кадрнуудые бэлдэхэ ашаг үрэ ехэтэй гурим туһа болодог. Предприятиин шефтээ абаһан һургуулинуудта кадрнуудые бэлдэхэ хүдэлмэри эхилдэг. Залуу хүдэлмэришэдые хүмүүжүүлгэдэ, һурган хүмүүжүүлгые хүгжөөлгэдэ ехэ анхарал хандуулагдадаг. Амжалтанууд болон дутагдалнуудые бүлэгдөө зүбшэн хэлсэдэг, олондо мэдээсэдэг, политическэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ бүхы шатын хүтэлбэрилэгшэдэй хабаададаг байхада хүнүүдыньшье һайнаар хүдэлдэг юм.

Гэбэшье хаа хаанагүй энэ хэрэг нимэээр табигданхай бэшэ.

Ажалай түрүү арганууды, ажахы эршэмтэйгээр эрхилэлгые идхан дэлгэрүүлгые һайжаруулхын тула үшөө ехэ юумэ хэхэ болонобди. Түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлгые һаатуулха, нобшоруулха гэшэ ороной хэмжээн соо абахада экономическа горитой ехэ хохидол ушаруулдаг байна.

Иимэ дүй дүршэлые шудалжа хэрэглэлгэдэ экономическа пропаганда бүхы дээрээ һулаар нүлөөлнэ. Партиин экономическа политикые бэелүүлгын нэн түрүүн дулдыдадаг асуудалнуудые, ажалша коллективүүдэй хүдэлмэриие партийна комитедүүд гол анхаралдаа байлгаха уялгатай. Хүдэлмэришэдэй, мэргэжэлтэдэй, ажахын кадрнуудай эрдэм, техникын мэдэсын хэмжээе дээшэлүүлхэ уялгатай тусхай асуудалнуудые, магад, курсануудые экономическа һуралсалай системын һуралсалай программада оруулбал түрүү дүй дүршэлые үргэнөөр шудалдаг болобол, зүйтэй байха һэн.

Ажал бүтээхэ шадабари, арадай зөөридэ материальна, ажалай болон финансын нөөсэнүүдые хэрэглэлгэдэ бодомжотойгоор хандаха гэшэ мүнөө үеын экономическа гүнзэгы мэдэрэл бодолой таһаршагүй шэнжэнь болоно.

Алмаха, арьбалха асуудалнуудаар агитационно-пропагандистска хэмжээ ябуулганууд үсөөн бэшээр бэелүүлэгдэдэг. Тиигэбэшье зарим тээ тэдэ нүлөө ехэтэй бодото хэмжээнүүдээр батадхагдадаггүй байна. Тэрэнэй үрэ дүнгынь иимэ: орон дотор электрын элшэ хүсэ ба материальна бусад зарим нөөсэнүүдые алмаха талаар 1982 ондо тогтоогдоһон даабаринуудай арай шамай хахад хубинь, оройдоо тэрээнһээшье багаар дүүргэгдэһэн байгаа. Жэшээлбэл, СССР-эй Минэнергын, Минтяжмашай, Минудобрениин предприятинууд түлишэ ба электрын элшэ хүсэ алмаха талаар илангаяа ехэ гээгдэлдэ орөо. Алмалта, арьбалалтын түлөө тэмсэл материальна ба сэдьхэл бодолой үрмашуулгада түшэглэхэ, үнэхөөрөө ниитэ гүрэнэй, бүгэдэ арадай хэрэг болохо ёһотой.

Нүхэдүүд! Үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй урда ажабайдал ехэ зорилгонуудые табина. Гэбэшье **хүнүүдые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгын үндэһэ һуури — научна, марксистско-ленинскэ үзэл бодол бүриилдүүлэн хүмүүжүүлхэ** гэшэ тэдэнэй дунда хубилашагүй зорилго байһан байһааршье. Имагтал иимэ үзэлтэй байхадаа коммунистнууд, ажалшад социальна асуудалнуудые сэгнэжэ, мүнөөнэй зорилгонуудые манай эсэсэй уг зорилгонуудтай холбожо, али бүхы дайсадтай гүнзэгы үндэһэ баримтатайгаар тэмсэжэ шадаха ушар ёһо мэдэхэ политигууд болодог. Тиин теориин асуудалнуудаар һонирходог байхаар коммунистнуудые хүмүүжүүлгэдэ парти һуларшагүй анхарал хандуулдаг. Манай партийна һуралсалай системэ эндэ туһа нэмэри хэхэ уялгатай. Ёһын тэдысэ, удхынь абангүй ном уншаад гараха ябадалые, һуралсалай ашаг үрэ багатай хуушарһан арганууды зоримгойгоор усадхажа, коммунистнуудай категори бүхэнэй онсо шэнжэнүүдые бүри наринаар хараадаа абаа һаа, партийна һуралсалай системэ үүргэсэ бүри һайнаар дүүргэхэ болоно. Партиин XXVI съездын һүүлээр баталан абтаһан КПСС-эй ЦК-гай мэдээжэ тогтоолые хүтэлбэри болгон, манай хүдэлмэриие залан шууд шэнэдхэн һайжаруулха хэрэгтэй.

К. Марксын Ф. Энгельсэй, В. И. Ленинэй үзэл сурталай баялигуудые шудалха хэрэгтэ КПСС шухала удха шанар олгодог. Тэдэнэй зохёолнуудые суглуулжа, хэблэхэ талаар тон ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Ленинэй зохёолнуудай суглуулбаринууд табадахиа хэблэгдэжэ дүүргэгдээ. Маркс, Энгельсэй зохёолнууд хоёрдохёо хэблэгдээ. Түрүүшынхеэ хэблэгдэжэ байһан мянга хахад шахуу материал тэндэ оруулагдаа. Совет засагай жэлнүүдтэ марксизм-ленинизмын классигуудай зохёолнуудай юрэнхы тираж 700 миллионһоо дээшэ хэһэг болоо юм.

Иимэ асуудалые таанадтай, нүхэдүүд, зүбшэн хэлсэхэ һанаатайб. Бүхы совет хүнүүдэй, шэнэ үетэн бүхэнэй научна үзэл бодолтой болохые хүсэдэг гэшэбди. Теэд эрдэм ухаанда үндэһэлэн үргэн олонниитэдэ ойлгосотойгоор марксизмые идхан дэлгэрүүлхэ гэһэн Ленинэй мэдээжэ эрилтэдэ олонниитэ уншагшадта зорюулагдаһан манай номууд революционно теориин үндэһэ һууриин асуудалнуудаар һуралсалай хэрэгсэлнүүд харюусадаг гэшэ гү? Марксизм-ленинизмын үндэһэн гол ёһонуудые ойлгосотойгоор найруулһан, манай партиин ба арадай гаталһан баатар габьяата замые хурса тодоор харуулһан ном бэлдэхэ хэрэгтэй болоо ха.

Манай түүхэтэ түйлалтануудые, шэнэ байгуулалтын булюу һайн талануудые үнэншэмөөр ба шадамараар идхалгатай марксистско-ленинскэ үзэл бодолые бүридхэлгэ хэзээ хэзээнэйхиһээ нягта холбоотой гэжэ таанад зүбшэхэ ёһотойт. Хамтын үзэл бодол ба нүхэр ёһоной туһаламжа, арадай бодото засаг ба энэрхы хандалга, арадуудай аха дүү ёһоной хани барисаан, обществын арюун зүб ябадалай ёһонууд ба хүн бүхэнэй ерээдүйдөө этигэлгэ гэхэ мэтын социализмын гүн ехэ баялигуудай удха шанарые бүри гүнзэгыгөөр харуулха хэрэгтэй. «Эдэ бүгэдэ хадаа олонниитэ ажалшадай ажабайдалай тон онсо шэнэ шэнжэ болоно. Энэнь имагтал материальна баялигаар тодорхойлогдоно бэшэ, харин хүнэй дүрбэн тэгшэ ажаһуудаг болохые хараална», — гэжэ «Карл Марксын һургаал ба СССР-тэ социалис байгуулалтын зарим асуудалнууд» гэһэн статья дотороо Ю. В. Андропов онсолон тэмдэглээ бэлэй.

Совет обществын түүхэтэ түйлалтануудай ёһотой үнэ сэнгэй хүнүүдэй ухаан бодолдо балартадаггүй байхань, Владимир Маяковскиин хэлэһэнэй ёһоор, дэлхэй дээрэ эгээл аймшагтай юумэнэй — хүнэй зүрхэ сэдьхэлэй «хэлэлгэ» мэтын юумэндэ шэнэ сагай эрхэтэнэй омог мэдэрэл эдигдэнгүй байхань шухала. Коммунис нангин зорилгонуудай дура татама агууехэ хүсые манай хүмүүжүүлгын зорилгонуудта бүри эдэбхитэйгээр элсүүлхэ хэрэгтэй.

Нүхэдүүд! Үзэл сурталай нүлөөгэй, обществые политическэ талаар хүтэлбэрилгын хүсэн түгэс зэбсэг гэжэ хэблэлые Ленин тоолодог байгаа. Энэ заабариин үнэн зүб байһые социалис байгуулалтын бүхы дүй дүршэл батадхан гэршэлнэ. **Олонниитэдэ мэдээсэл тараадаг ба пропагандын хэрэгсэлнүүд — ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгын ба эмхидхэлтын, партиин дотоодын ба гадаадын политикые үзэл сурталай талаар хангалгын үрэ нүлөөтэй арга зэбсэг, бүгэдэ арадай бодото трибуна мүн.** Мүнөө үедэ имагтал тэдэнэй ажал ябуулга ехэнхидээ партийна пропагандын үрэ дүнгүүдые, үзэл сурталай хүдэлмэриин бусад участогуудай тахи хэрэгүүдэй байдалые тодорхойлно бшуу.

КПСС-эй XXVI съездһээ хойшо коммунизм зохёон байгуулгын гол шухала зорилгонуудта манай хэблэл анхаралаа ехээр хандуулдаг болоо. Тэдэнэй гаргаһан олон һанал бодол ба дурадхалнуудые КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй шухала документнүүдые бэлдэлгэдэ хараада абаһан ушар хадаа тэрэнэй толилогдоһон материалнуудай улам үргэһэн арга шадабаритай ба ухаан бодолтой байһые харуулна. Жэшээнь, агропромышленна комплексын районно шатын хүтэлбэрилгые нарижуулан һайжаруулха асуудалнуудаар «Правдада» толилогдоһон материалнуудые, арадай хэрэглэмжын эд бараануудые үйлэдбэрилгэ тухай «Известидэ», үйлэдбэриие хүтэлбэрилтэдэ хүдэлмэришэдэй хабаадалга тухай «Труд» газетэдэ толилогдоһон материалнуудые нэрлэхэ байнаб. БАМ-ай барилга, Сибирь болон Алас Дурнын зүгые хүгжөөлгэ, Уренгой — Помары — Ужгород гэһэн газопровод таталга, айхабтар ехэ газар шанаржуулга. Хара хүрьһэтэ бэшэ нютагуудые хүгжөөлгэ гэхэ мэтэ манай үеын асари ехэ түйлалтанууд дээрэ олонниитэдэ мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүд. миин лэ түүхэ бэшэгшэдтэл адли бэшэ, харин үрэ нүлөө ехэтэй пропагандистнууд болон эмхидхэлшэд байһанаа харуулаа.

Арадай зохёон байгуулхы ажал ябуулгын, гол шухала шэглэлнүүдтэ өөрынгөө анхарал элсүүлхэдээл, мүнөөнэй шухала асуудалнуудые шиидхэхэдээл, тэдэниие зүбшэн хэлсэлгэдэ ажалшадые өөһэдыень үргэнөөр хабаадуулхадаал, тэдэнэй хүдэлмэри аша үрэгэй байдаг гэжэ манай хэблэлэй баян дүй дүршэл бидэниие этигүүлнэ. Уншагшадай, телевизор харагшадай, радио шагнагшадай бэшэгүүд болон хүдэлмэришэн ба хүдөө бэшэгшэдэй корреспонденцинүүд хадаа олонниитын һанал бодолые эли тодоор харуулха арга нүхэсэл, олонниитын сэдьхэл бодолой, дүй дүршэлэй ба эдэбхи үүсхэлэй ехэ эшэ үндэһэн мүн болоно. Тиимэһээ редакцинууд тэдэниие гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэхэ ёһотой. Өөрынгөө ээлжээндэ партийна комитедүүд гараһан удха түгэлдэр материал бүхэнэй бодото харюутай байхын тула, ажал хэрэгүүдые һайжаруулха, шэнэ хараа түсэбүүдые бэелүүлхэ хүсэ ехэтэй түлхисэ болохын тула анхаралаа ходо табиха уялгатай гэшэ.

Совет хүнүүдэй эрдэм һургуулиин болон соёл болбосоролой хэмжээнэй үргэн хүгжэлгэ манай хэблэл, телевидени болон радиодо шэнэ эрилтэнүүдые табина. Зарим толилогдоһон материалнуудай болон дамжуулгануудай удхаараа, хэлээрээ болон найруулгаараа хангалтагүй байһые элирхэйлһэн ажалшадай бэшэгүүд КПСС-эй Центральна Комитедтэ, редакцинуудта ородог байха юм. Нэгэл адляар бэшэгдэһэн корреспонденци болон тайлбарилганууд, гүн гүнзэгы тобшололшье, шэнэ һонин ухаан бодолшье олдомоор бэшэ түрүү бэшэгүүд шүүмжэлэлдэ ородог байна. Теле- болон радиодамжуулгануудай дары түргэн хэгдэдэггүй ушарнууд. һонин мэдээсэлнүүдээр хомор байдаг тушаа тон зүб шүүмжэлэлгэнүүд гарадаг байна бшуу.

Редакциин коллективүүд эдэ дутуу дундануудые үсэд нэтэрүүгээр усадхаха уялгатай. Тэдэнэй толилһон материал бүхэн ажабайдалые гүнзэгыгөөр харуулһанаараа, шууд сэхэ хэлэлгээрээ, хурса һанал бодолоороо, тодо һонор найруулгаараа хүнүүдые дагуулха, этигүүлхэ зэргэтэй гэшэ.

Газетэ болон журналнуудые гаргалгын бүридэл нарижуулан һайжаруулха хэрэгтэй байна. Үхибүүдтэ, эдиршүүлдэ болон обществын бусад бүлэг хүнүүдтэ зорюулагдаһан зарим хэблэлнүүд хүнүүдэй хэрэглэмжэ гүйсэд дүүрэнээр хангажа шаданагүй. Тиихэдэнь үлэмжэ албан зургаануудай хэблэлнүүд, илангаяа журналнууд, бага бэшээр гаргагдадаг байха юм. Тэдэнэй нэгэ заримаанайнь хэрэглэмжэ нилээд бага гэжэ сэхэ хэлэлтэй.

Районой болон городой хэблэлэй шухала болоһон гол асуудалнуудые таанадтай зүбшэхэ дуран хүрэнэ. Энэмнай бүхы газетэнүүдэй хахадынь шахуу болоно. Тэдэмнай нилээд ехэ ажал ябуулдаг гэшэ. Гэбэшье, тэдэнэй олонхинь түбэй болон областной газедүүдые ехэнхи ушарта һажаалдахые һэдэдэг, тиимэһээ уншагшадай эрилтые бүхыдэнь дүүргэжэ шаданагүй. Зарим ушарта хүнүүд, өөрынгөө город гү, али район соохи хэрэгүүдһээ бүри һайнаар, аяар холын газарта оршоһон али нэгэн гүрэнэй байдал тухай мэдэдэг шуу. Хүдэлмэриингөө эрхэ байдалые болон уншагшадай эрилтэнүүдые хараада абажа, номернуудайнгаа тоо болон хэмжээе хубилгадаг зарим хэблэлэй дүй дүршэл анхармаар байна.

Баталагдаһан жэлэй саарһанай фондын хүрэхөө [illegible] нэй хэгдэдэгынь ойлгосото [illegible] ааб даа. Нютагайнгаа ажа[illegible] байдалые үргэнөөр харуул[illegible] ябадалда редакцинууд го[illegible] хүсэл оролдолгоо гарга[illegible] ёһотой. тиихэдээ тэрэнээ [illegible] дэһэ баримтатайгаар, мэ[illegible] гэжэлэй талаар һайн хэ[illegible] жээндэ хэхэ ёһотой. Журн[illegible] листикын эдэ болон бус[illegible] асуудалнуудые шиидхэлг[illegible] дэ, манайда байгуулагда[illegible] байгаа. Хэблэлэй хүдэлм[illegible] рилэгшэдэй мэргэжэл дээш[illegible] лүүлхэ бүхэсоюзна инстит[illegible] дай туһа хүргэхэнь лабтай.

Партийна комитедүүд[illegible] зүгһөө нютагай хэблэлые [illegible] хүтэлбэрилдэг дээрэһээ [illegible] юумэн дулдыдадаг гэш[illegible] Зарим ушарта хоёр хэтэ[illegible] лэй: заримдаа горком бол[illegible] райкомууд өөһэдынгөө га[illegible] тэнүүдые мартажархида[illegible] үгышье һаа, тад ондоо, [illegible] дэнэй эдэбхи үүсхэлые, ж[illegible] жэ бужа асуудалнууда[illegible] һамааржа, дэбжээхэгүй ушар[illegible] нуудай дайралдадагынь го[illegible] хормоор. Заримдаа, реда[illegible] торнуудта элдэб янзын а[illegible] хын даабаринуудые үгөө[illegible] тэдэниие сэхэ уялгануу[illegible] дүүргэлгэһээнь удаан [illegible] соо һамшаадаг байна. Ра[illegible] онно болон городской га[illegible] тэнүүдтэ бусадшье шуха[illegible] асуудалнууд бии гэшэ. М[illegible] гэжэл түгэс кадрнууд [illegible] талдана, полиграфичес[illegible] баазань мүнөөнэй хэмжээ[illegible] хүрэнэгүй. Нютагай хэбл[illegible] хүгжөөхэ асуудалнууд [illegible] КПСС-эй ЦК-да тусгаар [illegible] ража үзэхэ саг хүрэжэ [illegible] хэбэртэй.

Пропагандын аша нү[illegible] хадаа нэн түрүүн эр[illegible] **ухаанай үндэһэ барим[illegible] үнэн зүб байлга, бодото [illegible] рэнь бэелүүлмээр** таб[illegible] гэхэ мэтэ шэнжэ шанар[illegible] нэн түрүүн тодорхойлогдо[illegible] гээшэ. Шүүмжэлхы ба шү[illegible] ла асуудал табиһан мате[illegible] алнуудташье, тэрэшэлэн [illegible] най амжалтанууд тухай [illegible] лилогдоһон материалнуу[illegible] ньше тэдэнэй хэрэгтэй б[illegible] догынь эли ха юм даа. «[illegible] амжалтанууд имагтал як[illegible] нууд бэ? Тэдэмнай батад[illegible] харуулагдаа гү? Эндэ хо[illegible] хөөрөөн, бэеэ магтаһ[illegible] юумэн үгы гү? Эдэ амжал[illegible] нууд ямар аргаар түй[illegible] дааб? Тэдэниие үшөө [illegible] гэдхэхын тула юу хэхэб[illegible] нигэжэл Ленин асуудал [illegible] бидаг байгаа.

Бэеэ магтаха хүнүүд [illegible] үгы болоогүй, тиин[illegible] энээн тухай һануулха [illegible] тан болонобди. Манай [illegible] хон газетэнүүдые [illegible] эхиндэ хаража үзыт. [illegible] түсэбүүд үлүүлэн дүүрг[illegible] хэ юм гэһэн найдуулга[illegible] ямар олоор толилогдо[illegible] гээшэб. Харин үрэ дүн[illegible] дые согсолхо сагай [illegible] ерэхэдэ, зариманһаань [illegible] хүүршье дуулахагүйш[illegible] гөөдүүлынь түсэбтэ да[illegible] ринуудаа болон уялга[illegible] даа дүүргээшьегүй һаа, [illegible] нал үгэмөөр тоосоо бэш[illegible] байдаг гэшэ. Иимэ [illegible] нуудта гүрэнэй аша т[illegible] журналистнууд шангаха[illegible] зүрхэтэйгөөр аршалан [illegible] гаалха зэргэтэй ха юм.

Хэблэлэй шүүмжэл[illegible] хурса зэбсэг байдагынь [illegible] хом. Тиимэһээ энэ зэбс[illegible] хэрэглэжэ шадаха, шүү[illegible] хэ ба үнэн зүб хараа[illegible] рахагүй ушартай. Шүү[illegible] хы толилолго хадаа г[illegible] тай ушар бэшэ, харин [illegible] дунданууды усадхаха [illegible] ори ганса зорилготой [illegible] хёо бидэндэ болохо у[illegible] тай.

Шүүмжэлэлдэ яма[illegible] хандадаг тухай би энэ[illegible] тохом. Шүүмжэлхы [illegible] риалнуудые толилолгод[illegible] хүргэхэ һэдэлгэнүүдэй [illegible] гарадагынь гү, али ёһ[illegible] дысэ хооһон харюугаа[illegible] дакциин «һанаа ама[illegible] ха» ушарнуудай дай[illegible] дагынь хэндэшье нюу[illegible] шэ. Шүүмжэлэлэй [illegible] мүрдэхэ хашаха ушарн[illegible] бидэ мүн лэ дайралда[illegible] Тиимэһээ иимэ бодо[illegible] на: хэрээ партийна [illegible] совет органууд гэм [illegible] шадта гүйсэд дүүрэнээ[illegible] тэ табяа һаань, шүүм[illegible] хабшаха харшалха уша[illegible] гарахагүй байгаа ха [illegible]

Ажабайдалай бүхы [illegible] ринуудта түрүү дүй д[illegible] болон эрхим жэшээн[illegible] тайлбарилан нэбтэр[illegible] гээрээ хэблэл олонниты[illegible] мүүжүүлгэдэ гол нү[illegible] үзүүлдэг байна. Тэрэ[illegible] үеын хүнэй, ажалша г[illegible] — үзэл сурталай-гурим [illegible] шалтай һайн һайхан ш[illegible] шанар абажа ябагшы[illegible] эли тодоор харуулха [illegible] арга боломжонуудтай [illegible] Табан жэлэй геройнуу[illegible] дэлмэришэд, колхозни[illegible] мэргэжэлтэд тухай то[illegible] са очеркнууд, Ленинг[illegible] шэнэ юумэ үүсхэгшэ [illegible] Моряков тухай «Тока[illegible] али шахтернуудай [illegible] суута бригадир Е. И. [illegible] децкий тухай «Егор [illegible] вич» гэхэ мэтэ пуб[illegible] ческэ телефильмнүү[illegible] дэ хэрэгтэй болоно. [illegible] мэришэнэй халааниие, [illegible] залуу үеынхидые хүм[illegible] гэдэ ороной эрхим [illegible] тухай телефильм[illegible] ямар ехэ удха [illegible] байһан тухай хэл[illegible] үлүү ха.

Һайнаар табигдаһан [illegible] һайханай фильмүүдые, [illegible] гаа наадатай дамжуу[illegible] дые телевизор хар[illegible] мүн лэ ехэтэ хүлеэдэг[illegible] Иимэ программа б[illegible] удха түгэс, һонирхол[illegible] болгохо гээдын хүн[illegible] шэ байһаниинь ойлго[illegible] Гэбэшье харагшадай [illegible]

ХҮДЭЛМЭРИИН ГОЛ ШУХАЛА АСУУДАЛНУУД

шанга байһые гүнзэгыгөөр ойлгодогоороо соёлой байгуулалтые хүтэлбэрилэгшын ленинскэ онол аргын илгардагынь мэдээжэ юм. Энээндэ захиралтын ба хүн хүнэй өөрынь өөрсэ бодолой ёһоор эрхилэлгын онол арганууд харша байха юм.

Зохёохы ажалтанай холбоонууда, искусство болон соёлой эмхи зургаануудта хэдэн мянгаад коммунистнууд хүдэлдэг гэшэ. Энэмнай манай уран һайханай интеллигенциин дайшалхы ханлай, тэрэнэй политическэ гол хүсэн мүн болоно. Театрнууд болон киностудиинуудай, литературна нэгэдэлнүүдэй, журналнуудай болон хэблэлнүүдэй хүдэлмэриин үзэл сурталай шэглэлдэ, нарнудые хүмүүжүүлгэдэ партийна организацинуудай эдэбхитэйгээр нүлөөлхэ ябадал тон шухала. Тэдэ эли тэмдэгтэй уран бэлигтэй болон зохёохы ажалтай залуушуулда эрхэ байдал байгуулха, марксизм-ленинизмын тэдэнэй шудалхадань туһалха, өөһэдынгөө бэлиг шадабарие нарижуулхадань туһалха гэшэ шухала байгаа хэрэг болоно.

Өөрынгөө энэрхы бодолоороо, зохёохы олон янзаараа, уран һайханайнгаа баялигаар хүн зоной дура татадаг совет соёл хадаа арадуудай хоорондо бэе бэеэ ойлголсожо хүсэлэн эдэбхитэйгээр туһалдаг юм. Гансал үнгэрэн жэлдэ совет уран һайханай 400 шахуу коллективүүд зүүнһаа дээшэ оронуудта ошожо ерэһэн байна. Имагтал революционно һаналаа нэгэдэлгэ манай кинематографистнууд, журналистнууд, уран зохёолшод болон артистнуудые арадуудай эрхэ сүлөөгэй түлөө, социальна үнэн зүб байдалай түлөө тэмсэлэй боложо байһан бүмбэрсэг дэлхэйн «дүрэжэ байгаа газарнуудта» хүргэдэг байна бшуу. Тиимэһээ публицистикын уран бэлигтэ зохёолнууд, политическэ романууд, пьесэнүүд болон фильмнүүдэй орон дотороо болон хилын саанашье улам бүри үргэн олон зонуудые һонирхуулдаг ушар бидэниие баясуулна. Тэдэнэй олонхинь зарим ушарта һаялын үйлэ хэрэгүүдэй мүрөөр найруулан зохёогдодог байха юм.

Соёлой үнэтэ баялигуудые дэлгэрүүлгын хэмжээн ондондо айхабтар ехэ юм. Тиигэбшье зарим тэды бэрхэшээлнүүд бии гэшэ.

Номуудые, нэн түрүүн уран һайханай литература болон уран зурагай продукци, абаха, улам үргэжэ байгаа хэрэглэмжэ гүйсэд хангагданагүй. Шалтагаанинь эли —полиграфическа хүсэ шадал дуталдана, саарһан хүрэнэгүй. Хүгжэмэй инструментнүүд, мүнөөнэй телевизионно техникэ, илангаяа бүүлгаха ба дамжуулха түхеэрэлгэнүүд, найдамтайгаар хүдэлхэ үнгэтэ телевизорнууд багаар гаргагдана. СССР-эй Госплан, Хэлхээ холбоонойхэрэгсэлнүүдэй промышленностиин, Электронно промышленностиин министерствэнүүд, СССР-эй Минлесбумпром, Минлегпищемаш болон бусад албан зургаанууд пропагандын техническэ үндэһэ һуурине бэхижүүлгэдэ гүйсэд харюусалгагүйгөөр хандана. Харин техническэ зэбсэгжүүлгын талаар гээгдэлгэ хадаа манай пропагандистска хүсэ шадалые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэлгэдэ һаад ушаруулна гэжэ ойлгохо саг хүрэжэ ерээ.

Нүхэдүүд! **Мүнөөнэй уласхоорондын байдалһаа уламжалан,** бидэнэй урда гарадаг асуудалнууд тухай мүнөө тогтохом. Мүнөө СССР болон Варшавска Договорой эмхиһээ сэрэгэй талаар бүлюу байдал туйлаха, «совет сэрэгэй аюул» тухай худал хуурмаг үгэнүүдээр халхабша хээд, буу зэбсэгүүдые улам ехээр үрдилдэн гаргаха хэрэгтэ США болон НАТО-гай оронууд гол анхаралаа хандуулна гэжэ таанад мэдэнэ ёһотойт. Вашингтоной эзэрхэг түрэмхэй политика, уласхоорондын шахардуу байдал улам бүри түгшүүрилтэй болгон, хүн түрэлтэниие ядерна һандарал хосоролго тээшэ түлхижэ байнхай.

Уласхоорондын харилсаануудай бүхы дээрээ орёо байбашье, ядерна дай үүдхэхэ гэһэн балмад ябуулгые тогтоожо болохо гэжэ КПСС урдынхидаал адли, батаар этигэнэ. Тиимэһээ эб найрамдал аршалан хамгаалха ба батадхан бэхижүүлхэһээ үлүү шухала зорилго гэжэ манай партида байхагүй. Амгалан тайбан, зэргэ оршон һуулгын ба түгшүүрилтэ байдал һулаpуулгын гол ёһонуудые бидэ удаа дараалан бэелүүлнэбди. Һүүлэй үедэ Советскэ Союзай болон социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронуудай найруулан табиһан үүсхэлнүүдэй үргэн комплекс хадаа эб найрамдалта добтолгоёо социализм үргэлжэлүүлһээр гэжэ гэршэлнэ бшуу.

Нүхэр Ю. В. Андроповой хэлэһэн үгэнүүд дэлхэйн олониитэдэ гүнзэгы нүлөө үзүүлнэ. Тэдэнэй үндэһэ баримтатай болон залан сэхэ, түни түбшэн ба бата найдамтай шанарынь Сагаан байшангай харюусалгагүй, эзэрхэг түрэмхэй мэдүүлгэнүүдһээ тад ондоо байха

юм. Энээнтэй хамта хэлэһэн эдэ үгэнүүдынь манай гүрэнэй хүсэ шадалые ангиин дайсанай мэдэрхэ, совет хүнүүдэй, социализмын аха дүү оронуудай ажалшадай амгалан тайбан ажаһуудалые, манай аюулгүй байдалые аюулда хүргэмөөр буулта хэлгэдэ СССР-ые баалаха гэһэн һанаашалгануудайнь бүтэхэгүй байһые харуулна бшуу. Имэ хараа бодол Совет правительствын һаяхан хэһэн мэдүүлгэ дотор үшөө дахин бүри ехэ хүсэтэйгөөр элирхэйлэгдэнхэй.

Манай гадаадын политика тухай үнэн зүбые олониитын ухаан бодолдо үсэд нэтэрүүгээр, үнэншэмэ тодоор хүргэхэ, олониитын һанал бодолые тэрэнэй тала руу ойлгуулан оруулха, империалис бүлэгүүдэй түсэбүүдые элиншэлэн харуулха гээшэ ТАСС-ай, АПН-эй, Гостелерадиогой болон гадаадын политическэ пропагандые эрхилдэг бусад албан зургаануудай шухалын шухала зорилгонууд мүн болоно. КПСС-эй ЦК-гай Уласхоорондын мэдээсэлэй таһаг энэ бүхы хүдэлмэриие шадаал һаа һайнаар таарал-дуулан эрхилхэ зэргэтэй.

Нэгэшье залан сэхэ асуудалаар бэеэ хамгаалха һанал бодолтой болохо үндэһэ баримта бидэндэ үгы юм. Гэбэшье манай гадаадын политическэ пропаганда хадаа ходоодоо социализмын булюу һайн талануудые эдэбхитэйгээр, шадамар бэрхээр тайлбарилна гэхын, баруун оронуудай зонхилхы бүлэгүүдэй социализмда эсэргүү һанал бодолоор арадуудые хүреэлһэн ушарые гүйсэд дүүрэнээр дабан гарана гэхын аргагүй. Хэрбээ бидэ ямар нэгэ үйлэ хэрэгые халирхайгаар тайлбарилбал гү, али тэрээн тухай хожомдожо мэдээсэбэл, һүүлдэнь этигүүлхэ бэшэ, харин һаналынь хубилгаха баатай болоно ха юмбибди. Энэмнай нилээд бэрхэтэй гээшэ. Энээндэ төөрижэ болохогүй ха юм.

Хилын саанахи уншагшадта зорюулагдаһан материалнуудай үндэһэ баримта болон дары түргэн мэдээсэлгые, һонирхолтой болон хурса һонор байлгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэй. Тинхэдээ манай эб найрамдалда дуратай интернационалис политикын тодорхой удхые ойлгосотойгоор тайлбарилха ушартай. Энээнгүйгөөр гадаадын политическэ пропагандада удаан болзорой амжалтануудые туйлахабди гэжэ бодоһоной хэрэггүй.

Социализмын оронуудай аха дүүгэй холбоо барисаае улам саашадань хүгжөөхэ тушаа КПСС-эй ба Совет гүрэнэй эрхилдэг ажал ябуулгые харуулха гээшэ эндэ түрүүшын ээлжээндэ табигдаха зэргэтэй. Коммунис ёһоор хүмүүжүүлгын дүй дүршэлөө халан абалсалгые, үзэл сурталай талаар манай харилсаа холбооe улам нарижуулан һайжаруулха, мүн империалис пропагандада, национализмын ба ревизионизмын хорото үрэһэ дэлгэрүүлхэ һэдэлгэдэ эсэргүүгээр хамтааран тэмсэхын тулада бии байгаа нөөсэ хүсэеэ үргэнөөр хэрэглэхэ хэрэгтэй. Мүн сүлөөрһэн гүрэнүүдтэй, өөрынгөө эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэдэг арадуудтай һаналаа нэгэдүүлгэеэ бэхижүүлхэшье асуудалнуудта хандуулдаг анхаралаа һуларуулжа болохогүй. Капиталис оронуудтай али алиндаа аша туһатай холбоо барисаа һайжаруулха талаар партиин ябуулдаг шууд сэхэ хүдэлмэри — манай пропагандын саг үргэлжын темэ мүн.

Социалис байгуулалтые үгы хэхэ һанаашалга тухайгаа ангиин дайсан сэхэ мэдүүлнэ. Коммунизмда эсэргүү шэнэ «хэрээһэтэ добтолгодо» орохыень президент Рейган уряалһан байха юм. «Сэдьхэл бодолой дайн» хадаа өөрынгөө зорилго туйлаха гол арга зэбсэгүүдэймнай нэгэнниинь мүн гэжэ империализм тоолоно. Баруун оронууд тэрэ дайе Совеэдүүдтэ харша, коммунизмда харша эгээл үндэр шаг шууятай, ордоһотой хэлэн дээрэ ябуулдаг гэжэ хэлэлтэй. Дайсан хадаа хии агаарта ёһотойл дээрмэдэлгэ хэдэг болонхой. Бидэндэ эсэргүү ёһотойл мэдээсэлэй-пропагандистска добтолго эмхидхэхэ, радио-телевизионно дамжуулгануудые гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамаа-ралсалгын, һүйдхэлтэ аашануудые гаргалгын арга зэбсэг болгохо һэдэлгэнүүдтэй бидэ ушардаг байнабди.

Эгээл тиимэһээ гансашье уласхоорондын оршондо бэшэ, мүн орон дотороо добтолхы шэнжэтэй **контрпропагандистска хүдэлмэри** үргэнөөр дэлгэрүүлхэ шухала. Дайсан ямар юумэ, ямар түхэл янзатайгаар ба ямар каналнуудаар гаргаха гэжэ һэдэнэб гэжэ партийна комитедүүд эли тодоор мэдэжэ байха, тэрэнэй добтолгодо саг соонь, үндэһэ баримтатай харюугай сохилто үгэхэ ёһотой. Элдэб эсын хоб жэб, үгэ хуур тараажа байгаад, ондоо хүнэй хэлэһэн юумые зорюута гү, али зорюута бэшээр дабтадаг хүнүүдэй ябуулгануудыешье шууд сэхэ, партийна сэгнэлтэ үгэнгүйгөөр орхижо болохогүй. Тиимэ үзэгдэлнүү-

дэй хажуугаар нэгэшье коммунист өөбөрөнгүй гараха ёһогүй.

КПСС-эй ЦК Приморнин хизаарта контрпропаганда эмхидхэлгын бодото байдалые һайшаан сэгнэжэ һэн. Һонирхолтой дүй дүршэл Москвагай, Украинада ба Белоруссида, Казахстанда ба Эстонидо бии болонхой. Тэдэнэй нютагуудтахи эрхэ байдалые хараада абалсаха байгаа, үргэнөөр хэрэглэхэ хэрэгтэй. Дайсанай харша комнолой мэхэ гохонуудые элиншэлхэ туһалдаг материалнуудые партийна комитедүүдэй, эхин парторганизацинуудай сар соогоо абадаг байхань шухала байна. Энээнэй дээрэ ЦК-гай түс түс таһагууд сар үргэлжэ хүдэлхэ зэргэтэй.

Уласхоорондын оршондо үзэл сурталай тэмсэл зали забдагүйгөөр ябуулагдажа байна. Бидэ тэрэниие саашадаашье эдэбхитэйгээр, нэрэ хүндэтэйгээр, тухайлагдаха бэшэ, харин дайрагшаар ябуулха ёһотойбди. Газар дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангахын түлөө, арадуудай социальна ба национальна эрхэнүүдэй түлөө тэмсэлдэ манай парти хүсэлэн оролдолгоо гамнадаггүй байха гэжэ совет хүнүүд батаар этигэжэ болоно байна.

Нүхэдүүд! Манай үзэл сурталай хүдэлмэриин бүхы байгуулалта хадаа найдаар тааралдуулагдаһан оркестр шэнгеэр хүдэлхэ ёһотой. Тэндэ арга зэбсэг бүхэнинь өөрын хоолойтой, өөрын хүгжэм гүйсэдхэдэг байха, харин абяануудайнь тааралдалга дирижёрой шадамар бэрхэ шадабаряар туйлагдадаг байха зэргэтэй. Пропагандын ажал ябуулгын манай политикын заабаринуудтай болон хүнүүдэй аша туһатай хэр зэргэ тааралдадагыень саг үргэлжэ зэргэсүүлэн шалгаха, Ленинэй хэлэһэнэй ёһоор, «хэлэгдэһэн үгын ажал хэрэг дээрээ бэелүүлэгдэхэ» ябадалые туйлаха — үзэл сурталай хүдэлмэриие партиин зүгһөө хүтэлбэрилгэдэ табигдадаг шухалын шухала эрилтэнүүд иимэл даа. Тэрэ хадаа нийтын ажабайдалай али олон талануудые, социальна бүлэгүүд болон газар нютагуудые хабаадуулха, хүн бүхэндэ хүргэгдэхэ үүргэтэй бшуу. Эндэл гүрэнэй засагай ёһотойл олониитын зургаан бологшо манай Совеэдүүдэй, профсоюзуудай, комсомолой, нийтын бүхы организацинуудай гаргадаг хүмүүжүүлхы хүсэлэл оролдолгые үлэмжэ һайнаар зохилдуулан тааралдуулха хэрэгтэй.

КПСС-эй ЦК-гай 1979 оной апрелиин 26-да абаһан тогтоолой һүүлээр партийна комитедүүд пропагандын асуудалнуудые эдэбхитэйгээр эрхилдэг, тэрэнэй ашаг үрые дээшэлүүлхэ талаар үүсхэл ба зохеохы эдэбхи ехээр гаргадаг болоо.

Зүгөөр хаа хаанагүй тиимэ эрьелтэ болоо гээшэ гү? Үгы, гэжэ сэхынь хэлэебди. Үзэл сурталай хүдэлмэридэ хандуулдаг анхаралаа улам шангадхаха гэһэн ЦК-гай эрилтые зарим партийна комитедүүд дан бэлэхэнээр ойлгоо гээшэ ха. Абтаһан тогтоолнуудай тоо олошороо, харин ушар байдалынь бодото дээрээ хуушанайхяараа үлөө. Хүмүүжүүлгын асуудалнууд үсөөн бэшэ ушарта имагтал үзэл сурталай хүдэлмэри ябуулдаг хүнүүдтэ тохогдодог, харин баталан абтаһан шиидхэбэринүүд тодорхой хүдэлмэреэр батадхагдадаггүй байха юм. Жэшээлхэдэ, Ленинабадска обком һүүлэй гурбан жэлэй турша соо хуули эрхэ мэдэхээр хүмүүжүүлгын ба хуули заршам сахилгые һайжаруулха асуудалнуудые 40 үлүүтэй дахин хаража үзөө, харин областиь дотор хуули гурим эбдэлгын тоо улам олошоржо байһаар. Гансал заабари, тогтоолнуудаар ушар байдалые хубилгахагүйш гэжэ энэ жэшээ үшөө дахин этигүүлэн харуулна. Үзэл сурталай хүдэлмэриин асуудалнуудые партийна комитедүүдэй, тэдэнэй бүхы таһагуудай болон ба заа болгон, нэгэдэхи секретарьнуудай саг үргэлжэ эрхилдэг байхань шухала.

Үзэл сурталай хүдэлмэри — бүхы партиин хэрэг мүн гэжэ бидэ хэлэнэбди. Харин тиихэлээрээ, коммунист бүхэнэйшье хэрэг болоно бшуу. Тэрэ хадаа гансашье үгөөрөө бэшэ, мүн хүдэлмэридөө хандадагаараа, ажаһуудалайнгаа абари зангаар хүнүүдэй хараа бодол ба һанаан сэдьхэлдэ нүлөөлдэг ха юм. Тиигээдшье коммунистнууд арад зоной аша туһада, партиин нангин хэрэгтэ шэн габьяатайгаар алба хэлгын ёһотойл үльгэр жэшээ харуулна гээшэ.

Мүнөө коммунист байха гээшэ угаа ехэ нэрэ хүндэтэй. Зүгөөр угаа ехэ харюусалгатайшье, тиимэшье бэлэхэн бэшэ. Ушар тиимэһээ, үргэн ехэ ажалша олониитын дунда политическэ пропаганда дэлгэрүүлхэдээ, **партийна комитедүүд партиин өөрынь доторой үзэл сурталай хүдэлмэриин хэмжээе улам дээшэлүүлхэ, тэрэнэй түхэл маяг ба онол аргануудые нарижуулан һайжаруулха** уялгатай. Жэл бүри партида хэдэн зуугаад мянган залуу хүдэлмэришэдэй, колхозниигуудай, интеллигенциин түлөөлэгшэдэй ородог байхада энэ хадаа бүришье

һаа шухала болоно. Мүнөө тэрэнэй зэргэнүүдтэ 30 хүрэтэр наһатай гурба миллион үлүүтэй коммунистнууд тоологдоно. Тиигээд партиин үзэл сурталай-политическэ байдалнуудые, тэрэнэй ленинскэ ёһо заншалнуудые, большевик ёһоной гурим журамые гүн гүнзэгыгөөр шудалхадань партида ороһон хүн бүхэндэ туһалха хэрэгтэй. Партиин зэргэнүүдэй нэмэгдэл олошоруулха, залуу коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ — энэ хадаа эмхидхэлэй-партийна болон үзэл сурталай хүдэлмэриин асуудалнуудай нэгэн харилсаадаг шата мүн болоно. Ленинэй үгэнүүдые хэлэхэдэ: «Коммунистнууд хүтэлбэрилэгшэд хүн зоной түлөө ... харуулха...» гэжэ партиин гэшүүдэй тоо ... гэшэ.

Коммунистнуудые, илангаяа хүтэлбэрилэгшэ-коммунистнуудые хүмүүжүүлгэдэ ёһо заншалай үльгэр жэшээн хүсэн туһа хүргэдэг. Тэрэ хадаа холоо олонниитын нюдэн дээрэ ябадаг, тиигээд ехэ тушаал эзэлдэг хүнүүд ...

горитой гэнэ аюулда, таһалдал хохидолдо орожо болохо байна. Ехэрхэхэ, бүдүүлиг аашa гаргаха, нозог нобшо баримтануудтайшье ушарха ябадал гарадаг. Өөрынгөө хармаашние гүрэнэйхитэй худхан һамардаг, албан тушаалайнгаа эрхэ хэтэрүүлдэг хүтэлбэрилэгшэд үшөөл бии. Тиимэ хүнүүдтэй парти эрид шууд хахасадаг гээшэ.

Үзэл сурталай хүдэлмэриие оншотой тааруугаар, хүн зоной элдэб бүлэгүүдэй олон янзын аша туһые хараадаа абалсан ябуулха хэрэгтэй. Энээн тухай нэн түрүүн юундэ хэлэхэ хэрэгтэйб гэхэдэ, социальна бүлэгүүдэй шэг шарай, обществын социальна бүридэл манай нюдэн дээрэ нилээд ехээр хубилна, ангиин илгаануудай үгы бололгын олон янзын шэнжэтэй хүгжэлтэ болоно ха юм.

Эдэ хубилалтанууд түбхын түрүүндэ залуушуулай социальна шэнжэ шанарта эли тодоор харагдана. Оронойнмнай бүхы түүхэ соохи эгээл эрдэм һургуулитай, мэргэжэлэйнгээ талаар эгээл бэлэдхэлтэй залуу үетэн мүнөө бэеэ даанхай ажабайдалдаороно гээшэ. Тэрэ хадаа социализмын эрхэ байдалда, һуудал байдалай саг үргэлжэ һайжаржа байһан, амгалан сагай эрхэ байдалда урган хүмүүжээ. Коммунизмын нангин зорилгодо, революционно ёһо заншалнуудта үнэн сэхэ байдаг залуушуул түсэбтэ табан жэлэй түрүү зэргэдэ ажаллан ябана. Манай байгуулалтын ерээдүй бата найдамтай гарта гээшэ.

Зүгөөр парти хадаа залуушуулай дунда ушардаг муушье үзэгдэлнүүдые мэдэжэ байдаг. Зарим залуу хүнүүдэй гражданска талаараа гээгдэжэ хүн боложо тогтолго, политическэ гэнэн абари зан, тэдхэмжэлгэдэ байлга, мүнөө үедэ обществодо шухала хэрэгтэй газарта тэдэнэй ажаллаха дурагүй байлга һанаата болгоно. Эрдэм мэдэсээрээ ба ажалша бэрхээрээ бэшэ, харин түрэлхидэйнгөө мүнгөөр худалдажа абаһан үнэтэй сэнтэй хубсаһа хунараараа илгарха гэжэ залуушуулай зарим хубиин хүсэдэг эрмэлзэл һанаата болгонгүй байжа шадахагүй байна. Мүнөөнэй залуушуул урданайхидал бэшэ гэһэншүүгээр мүнөө үеын залуушуулые огто гэмэрээд абахын тулада энээн тухай дурдана бэшэб. Ушар хэрэгынь тад ондоо юм. Мүнөө һургуулиин партын саана һуудаг ухибууд ерээдүйн хорин нэгэдэхи зуун жэлэй тон орёо оньһон зорилгонуудые шиидхэхэ байна гээшэ. Эдэ зорилгонуудые ёһо заншалайнгаа талаар дутагдалгүй, оюун бэлигэйнгээ һалбаран хүгжэһэн байдалда тэдэнэй шиидхэхыень бидэ хүсэнэбди.

Үшөө ушар хэрэгынь юуб гэхэдэ, манай дайсад залуушуулай сэдьхэл бодолой онсо илгаануудые өөрынгөө зорилгодо хэрэглэхэ гэжэ оролдодог байна. Теэдшье империализмын бодото шэг шарайнь хүсэд дүүрэнээр харагдаһан ангиин тэмсэлэй болон дайнуудай хатуу шэрүүн туршалгануудые, манай оронoй арадуудые, социалис байгуулалтые тэрэнэй үзэн ядадагые энэ залуушуул өөрынгөө, хубиингаа дүй дүршэлөөр мэдэдэггүй юм. Ушар тиимэһээ залуушуулай үзэл сурталай ёһо заншалай, ангиин, ажалай талаар хатуужалга тухай эсэшэ сусашагүйгөөр анхарха хэрэгтэй.

Эдэ зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ һургуулиин багшын дүүргэдэг үүргэ угаа ехэ. Тэрэ хадаа манай хүүгэдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ обществын этигэмжэтэ нюур, агитаци ба пропаганда ябуулха хэрэгтэ, үзэл сурталай бүхы ажал ябуулгада партиин найдамтай түшэг тулгуури мүн. Хүндэ үни удаан жэлнүүдтэ алба

хэдэг эрхэтэйшэд олон тоото шэнжэ шанарнуудай, эрдэм мэдэсэ шэнэ үндэһэниинь һургуулиин багшанарай хүдэлмэритэй таһаршагүй холбоотой юм. Харин манайда, нүхэдүүд, гурба миллион шахуу багша. Бидэ багшын нэрэ хүндые али болохоор үргэхэ, хамгаалха, тэрэнэй ажалай ба ажаһуудалай эрхэ байдал һайжаруулха тухай, үзэл сурталай болон мэргэжэлэй бэлэдхэл тухай саг үргэлжэ анхарал оролдолго гаргаха ёһотойбди.

Хүнэй бэлиг, шадабарие элирүүлхэ, мэргэжэлээ зүбөөр шэлэлгын удха шанарые батлан харуулһанайшье эдэ үлүү ха. Тэрээнһээ ажалай бүтээсэнье, хүнэй социальна эдэбхи хэшээлшье, тиигээд эсэстэнь тэрэнэй ажабайдалай хүби заяаншье ехэхэн дулдыдадаг шуу. Энэ талаар техническэ мэргэжэл олгодог һуралсалай манай системэ горитой арга болонхой. Гэхын дашарамда, хүшэр хүндэ эдир залуушуулые гэдэргээ хахасан мэтээр тэрэниие зарим бэшэ ушарта сэгнэдэг байна. Тиимэ хандаса һургуулида, ПТУ-дашье хөөрэлдөөнэй дунда дуулдадаг. Училищинуудта бэлэдхэдэг хүндые дээшэлүүлхэ, тэдэнэй материальна баазань болон кадрнуудые бэхижүүлхэ, һуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие һайжаруулха хэрэгтэй. Училищинуудта ородог үүргые дүүргэгшэдтэ бүри нүлөөтэй хүнгэлэлтын гурим тухайшье бодомжолхоор гээшэ ха.

Техническэ мэргэжэл олгодог һуралсалай ямар юумэ үгэжэ шадаха байһан тухай ленинградайхидай дүй дүршэл үнэншэмөөр гэршэлнэ. Эндэ хүдэлмэришэн ангиие олошоруулан нэмээхэ гол гуламтань — ПТУ-да һуража гарагшад мүн болоно. Тэдэнэр бултадаа шахуу бэеэ даажа хүдэлһэн түрүүшын һарануудһаа тогтоогдоһон нормонуудаа дүүргэдэг, тиигээд ажалша коллективүүдтэ заабол олон жэлдэ һайнаар тогтожо хүдэлдэг байна. Залуушуул училищинуудта улам дуратайгаар ородог болоо.

Эдэ үрэ дүнгүүд хайшан гээд туйлагдааб? Нэн түрүүн һургуулиин, ПТУ болон предприятинуудай хоорондо тодо һонор, ажал хэрэгэй харилсаануудые һайнаар тогтоожо шадаһан партиин областной комитедэй эдэбхи үүсхэлтэй, бодомжотой һайн ажал ябуулгаар туйлагдаа бшуу. Энэ дүй дүршэлэй дэмжэгдэжэ, дэлгэрүүлэгдэхэ байһаниинь хэлсээнгүй.

Үшөө нэгэ бага бэшэ удха шанартай асуудал гэхэдэ дээдэ һургуулинууд болон техникумүүдтэ **нийтын эрдэмүүдые заалгын үзэл сурталай нүлөөень дээшэлүүлхэ тухай** асуудал болоно. Эдэ эрдэмүүдые заадаг багшын талада миин юрэл тэрэнэй түлөөлдэг эрдэм наукын нэрэ хүндэ байха бэшэ, мүн үзэл сурталай талаар тэрэнэй өөрынь тодо һонор хараа бодол, шэнжэлхы ухаан бодолой урин зулгы хандаса, ёһо журамтай хүнэй дура татаса байха ёһотой бшуу. Тиимэ байха ёһотой гэжэ онсолон тэмдэглэнэб. Зүгөөр хододоо тиимэ байдаггүйнь гэмшэлтэй. Орёо хадхуу асуудалнуудые шадамар бэрхээр тойрон гаража байгаад, сарһаа боложо шарлашаһан конспектнүүдээр лекцинүүдые уншадаг багшанар үшөөл дайралдадаг. Тиимэ үгэ хэлэгшэд, М. И. Калининай тодо мэргэнээр хэлэһэнэй ёһоор, «шагнагшадаа һүрхэй бэрхээр унтуулжархидаг байна».

Нийтын эрдэмэй кадрнуудые бэлдэлгын, нийтын эрдэмүүдые заалгын шанарай түлөө, дээдэ һургуулиин хүдэлмэри тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Совеэдэй тогтоолнуудай хэр зэргэ дүүргэгдэжэ байһанай хойноһоо табигдадаг хиналтаа СССР-эй Минвуз һуладхаа гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Арадай ажахын гол һалбаринуудта хүдэлхэ мэргэжэлтэдые бэлэдхэлгын хэмжээншье бидэниие хүсэд дүүрэнээр ханганагүй. Имэ байдалые заһаха шухала. Дээдэ һургуулиин коллектив бүхэндэ зохёохы ёһоной шэнжэлхы байдалай бүрин тогтоохын тулада, бэе бэеэ хүндэлэлсэлгын ба эрилтэтэй байлгын, хуули ёһо ба гурим заршам эбдэһэн ямаршье хазагайруулгануудта эбсэшэгүй байлгын оршон байдал бүрин тогтоохын тулада министерствын хүтэлбэрилэгшэд, партийна комитедүүд мүн лэ саг үргэлжэ анхарха ёһотой.

Залуушуулай политическэ, эрхэтэнэй, абари зангай шэнжэ шанар бүридүүлэн хүмүүжүүлхэ талаар комсомол горитой юумэ хэнэ. Парти хадаа тэрэниие нэн сэхэ туһалагша гэжэ тоолодог, тэрэнэй аша габьяаень хүндэтэйгөөр сэгнэдэг юм.

Гэбэшье комсомолой организацинууд тэдэнэй үмэнэ табигдажа байгаа зорилгонуудые бултадаа үшөөл дүүргэжэ бэранагүй. Тэдэнэр заримдаа залуушуулые ёһотоор лэ һонирхуулдаг шухала асуудалнуудай хажуу талада үлэшэдэг, шэнэ шэглэлнүүдтэ, залуушуулай дун-

да һонирхол түрүүлдэг нүүдтэ саг соонь анхаралаа хандуулжа үрдидэггүй, үзэл сурталай талаар тэдэндэ таарама шэглэл ологдоггүй байха юм. Хэтэ үлүүсэ эмхидхэлгэ, хиин һон шаг шууяа тарааха һаад хэнэ. Эхилһэн хэрэгэ эсэстэнь хүргэхэ, гансашье онсо эрхэ байдалда бэшэ, мүн юрын лэ, үдэр бүриин оршон байдалда тон хэрэгтэй хүсэ шадалаа зорюулжа ябаха дэлхэ шадабари дуталдана. Эдэ дутуу дундануудые усадхахын тулада ВЛКСМ-эй ЦК, комсомолой бүхы эмхидхэлнүүд даамай һайнаар хүдэлхэ ёһотой.

Залуушуулые хүмүүжүүлхэ, һургаха хэрэгтэ гол шухаланъ коммунис ёһо заншам бүридүүлгэ мүн гэжэ Ленин тоолодог байгаа. Тиигээд лэ манай хамтын ёһо заршамай бодото энэрхы һанаан сэдьхэлые эли тодоор элирхэйлэн харуулха, ухаан бодолгүй ябадалда, хараа амяа хаpалгада, мухар сүзэгтэ эсэргүү, харша хараа бодол ба абари зангые муу байдал руу нэбтэрүүлэн оруулха гэһэн ямаршье оролдолгонуудтэ эсэргүү сусашагүй шанга тэмсэл ябуулха хэрэгтэй. Социализмын ба коммунизмын түлөө тэмсэлэй соогуур манай талада ёһо заршамай һэжэглэлтэгүй бүлюу байдал хододоо байгаа, байһааршье. Мүнөөшье совет обществын ёһо заршамай хүсэн—манай амжалтануудай шухала эрхэ нүхэсэлнүүдэй нэгэнниинь мүн.

Залуушуулай сэрэгэй-патриотическа талаар хүмүүжүүлгые улам саашадань һайжаруулха хэрэгтэ партида туһалха гээшэ комсомолой харюусалгатай зорилго мүн. Тиимэ хүдэлмэриин гайхамшаг ёһо заншалнууд манайда бии. Уласхоорондын байдалай мүнөө үеын аюулта хүгжэлтын бии болгодог бодото ушар байдалые хараадаа абалсан, тэдэниие гамтайгаар сахиха, улам арьбадхаха хэрэгтэй. Энэ хэрэгтэ революциин, дайнуудай болон ажалай ветеранууд хододоо сэгнэшэгүй ехэ үүргэ дүүргэдэг байгаа.

Мүнөө патриот байха гээшэ Эхэ оронойнгоо экономическа, оборонно хүсэ шадалые эсэшэ сусашагүйгөөр бэхижүүлхэ, империалис эзэрхэг түрэмхэйшүүлэй ямаршье һэдэлгэнүүдһээ эб найрамдалые аршалан хамгаалхаар өөрыгөө бэлэн байлгые дээшэлүүлхэ, сэрэгэй уялгануудтаа үнэн сэхээр хандаха гэһэн удхатай бшуу. Залуушуул бүхы дээрээ арминнгаа албые һайнаар дүүргэнэ, мүнөө үеын техникые оролдосотой нэтэрүүгээр шудална. Харин Эсэгэ оронойнгоо, интернациональна уялгынгаа эрилтэ табяад байхадань эсэгэнэрэйнгээ, үбгэ эсэгэнэрэйнгээ дайшалхы алдар солодо хүрэмэ ёһотойл баатаршалгануудые харуулна.

Манай арми болон флодые арад зомнай эрэлхэг зоригой, ажалда дурлалгын ба эрхим ёһо заршамай һургуули мүн гэжэ нэрлэхэ ёпоороол нэрлэдэг юм. Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй хүмүүжүүлхы үүргые бидэ саашадаашье али болохоор дээшэлүүлхэ ёһотойбди.

Нүхэдүүд! 100 гаран нацинууд болон арад үндэһэтэниие нэгэдүүлдэг манай оронoй эрхэ байдалда үзэл сурталай хүдэлмэриие **тэдэнэй онсо өөрсэ аша туһануудые национальна сэдьхэл бодолой болон соёл болбосоролой онсо илгаануудые анхаралтайгаар шэнжэлэнгүйгөөр** ябуулхын аргагүй юм. Теэд бидэндэ үнгэрһэн сагһаа хүртэһэн национальна асуудалые тэрэл хэбээрнь шиидхэлгэ хадаа национальна асуудал юрэнхыдөө табигдахаяа болёо гэһэн удхатай огто бэшэ. Бодомжологдоһон, эрдэм ухаанай ёһоор үндэһэлэгдэһэн национальна политика—хүгжэлтэ түгэс социализмые нарижуулан һайжаруулха тушаа партиин эрхилдэг ажал ябуулгын таһаршагүй хубинь мүн. Тэрэнэй амжалтын гол шухала эрхэ нүхэсэлынь — ажалшадые пролетарска, социалис интернационализмын үзэл бодолоор хүмүүжүүлгэ мүн.

Энэ ажал ябуулгын гол шэглэлнүүд ба зорилгонууд XXVI съездын материалнууд дотор, бусад партийна документнүүд дотор тодорхойлогдонхой. Тэдээниие таанад һайн мэдэнэт. Национальна харилсаануудта болохотой зүб шэнэ дабшалтануудые саг соонь тэмдэглэхэ, нацинуудай һалбаран мандалгын болон ойро дүтэ бололгын шэглэлнүүдые али бүхы талаһаань шэнжэлхэ, манай арадуудай соёлой өөһэд хоорондоо баяжахын тулада бүри ехэ харгы зам гаргажа үгэдэг хүдэлмэриин тиимэ түхэл маягуудые бэдэрэн олохо гээшэ ямар шухалаб гэжэ юрэл һануулха хүсэлэнтэй һэм. Эндэ бии болодог асуудалнууд болон зүрилдөөнүүдые саг соонь элирүүлхэ, тэдэниие шадамараар шиидхэхэ шухала. Тобшоор хэлэхэдээ, интернациональна хүмүүжүүлгые фестивальнуудаар, декаданууд ба ойн баярай вахтануудаар хизаарлангүйгөөр, улам үргэнөөр, оролдосотой нэтэрүүгээр, бүтэмжэтэй һай-

наар ябуулха хэрэгтэй. Эндэ партийна ёһотойл шууд сэхэ үзэл бодолые шадамар, зохид, һайн хүсэлэй шадалтайгаар бэрхээр тааралдуулха хэрэгтэй.

Совет хүнүүдэй интернационализм ходоодо эдэбхитэй байдаг юм. Габшагай барилгануудта дээрэ, шинэ түрэлэй аша түһын эзэнтэй элдэб газарта элдэб үндэһэн яһатанай олон зуугаад мянган түлөөлэгшэд ажалладаг гэшэ.

Эдэ бүгэдын дундаа бэелүүлэгдээгүй үйлэн байһаниинь элитэ. Жэшээнь, оронoй зарим районуудта ажалай нөөсэ хүсэнүүд бии. Зүгөөр мүнөө тэдэнэй хүсэ шадалые илангаа шухала хэрэгтэй болоһон газар нютагуудта тэдэниие гүйсэд элсүүлэн ажаллуулха байгаа арга хэмжээ... ... шиидхэжэ байнабди.

Үбшэе гэбэл, манайдаа элдэб нацинуудай ... ажаллаха, тэдэнэй ... ... нэгэдүүлхэ ... интернациональна ... ... бии болгодог ... байна. ... ...

Национальна ... ... КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй ... нальна республиканууд хүн зоной ород хэлэ шудалалгые хүнгэн болгоһон эрхэ байдал байгуулха тухай тогтоолые КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет һаяхан абаба. Тэрэниие бодото дээрэнь эдэбхитэйгээр бэелүүлхэ хэрэгтэй.

Национальна харилсаанда ушардаг асуудалнуудай зарим хубидань тогтожо хэлэбэб. Партийна комитедүүд, нийтын эрдэм ухаан, үзэл сурталай эдэбхитэд тэдээндэ бултандань анхаралаа хандуулха зэргэтэй. Патриотическа ба интернационалис хүмүүжүүлгые, үндэһэ яһатадай хоорондохи харилсаанай үндэр соёл болбосорол, манай совет Эхэ оронoй түлөө омогорхолой мэдэрэл хүн бүхэндэ бүридүүлгые нягтаар холбон бэелүүлхые туйлаха шухала.

Һүзэгтэйшүүл мэтын онсо оорсэ шэнжэтэй бүлэг хүн зоной дунда ябуулагладаг хүдэлмэриие һуларуулжа болохогүй. Хүнүүдэй зарим хубинь, сэхыень хэлэхэдэ, бага бэшэ хубинь, шажанай нүлөөн доро үшөөл байһаар. Империализмын үзэл сурталай олон тооото түбүүд шажан мүргэлые дэмжэхэлээ маг баримтануудые дэлгэрүүлэн хые, Советскэ Союзда зүрюу харша байлгые, националис хараа шэглэлые тэрээндэ нэбтэрүүлхые оролдоно. Хэтэрмэ һүзэгтэйшүүлдэ гол түлэб түшэглэдэг байна. Тиихэтээ хамта «СССР-тэ шажанда шүтэлгын эрхэ сүлөөнүүдые хазагайруулганууд» тухай худал хуурмаг баримтануудые дэлгэрүүлэн тараагдана.

Энээн тушаа юу хэлэлтэй гээшэб? Конституцяар лаб хангагдаһан манай эрхэ сүлөөнүүд тухай бүгэдэндэ мэдээжэ. Коммунистнууд шажанда шүтэдэггүй, гэбэшье өөһэдынгөө үзэл бодолые хэндэшье баадхадаггүй юм. Гэгээрэл, гүнзэгы үзэл бодол, пропаганда — эдэ бүгэдэ манай арга нүхэсэл мүн. Социалис хуули ёһонуудые хазагайруулһан ушар баримтануудтай, шажан мүргэлөөр далдалагдаһан политическэ һүйдхэлтэ ябуулгатай ушархадаал, манай Конституциин эрилтые бэелүүлдэг гэшэбди.

Хүнүүдэй ажабайдалай бүхы талада, тэрэ тоодо тэдэнэй һуудал байдалда, амаралтада, гэр бүлын харилсаанда тэрэнэй хабаатай байһан лэ газарта хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ бата бэхи үрэ дүнгүүд туйлагдадаг гээшэ гэжэ хэлэгдээ һэн. Сүлөө сагаа үнгэргэлгэ удха түгэлдэр, һонирхолтой байха, хүнэй бэлиг шадабарие хүгжөөлгэдэ туһалха, мүнөө үеын ажабайдалай хурдан түргэн дабшасаһаа үндэһэтэй сэдьхэл бодолой хүлгөөе бууруулха ёһотой.

Элүүрые хамгаалгын хүдэлмэрилэгшэд эндэ тон харюусалгатай үүргэ дүүргэдэг байна. Шэн габьяатай, ажал хэрэгээ һайн мэдэхэ ёһотойл хүнүүд тэдэнэй дунда үсөөн бэшэ. Үбшэнгүүдһээ хүниие аршалан абархын, тэрэнэй удаан саг соо эдэбхитэйгээр ажаябахын тула тэдэнэр ехэ юумэ хэнэ. Саг үргэлжын анхарал оролдолго хандуулха, ажал хэрэгээ улам һайжаруулха, ушаржа байгаа дутуу дундануудые усадхаха эрилтэ энэ һалбарин табидаг байһаниинь ойлгосотой.

Хүнүүдэй элүүр энхэ байлгын, амидаралайнь тамирай, урма баярай гансал медицинэһээ дулдыдадаггүй байһаниинь элитэ. Имагтал хүдэлмэриинь үедэ бэшэ, харин сүлөө сагтань хүн бүхэндэ анхарал хандуулха шухала. Тусхайлбал, эндэ олониитын хабаадалгатай физкультурын хүдэлөөе хүгжөөлгэ ехэ үүргэ дүүргэхэ уялгатай. Үйлэдбэриин коллективүүдэй, гэр байрын управлениинуудэй партийна

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта).

ПАРТИИН ҮЗЭЛ СУРТАЛАЙ, НИИТЭ-ПОЛИТИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИИН ГОЛ ШУХАЛА АСУУДАЛНУУД

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи, 2-дохи, 3-дахи нюурнуудта).

организацинууд, депутадай бүлэгүүд хүн зоной ажаһуудаг газарнуудта хүдэлмэри ябуулгын баян дүй дүршэлтэй болонхой. Тэрэниие согсолхо, бүхы һайн юумыень шэлэжэ абаад, ажал хэрэгтээ зоримгойгоор нэбтэрүүлхэ шухала.

Жэшээнь, тэдэнэй хэндэ мэдэлтэй байһанһаа дулдыдангүй, клубуудай, спортын түхеэрэлгэнүүдэй ба библиотекэнүүдэй нютагай советүүдэй хүтэлбэри доро районно соёлой-спортивна комплекснуудые эмхидхэн байгуулжа байһан тухай хэблэлдэ нэгэнтэ бэшэ хөөрэгдөө һэн. ВЦСПС-тэй хамта СССР-эй Министрнүүдэй Совет нимэ дүй дүршэлые улам үргэнөөр дэлгэрүүлхэ тухай бодомжолжо шадаха байгаа.

Сулөө сагаа үнгэргэлгын асуудалнууд ниитын гуримые бэхижүүлгын, эрхэтэдэй ажана тэниглэн ба аюулгүй байдалые найдамтайгаар хангалгын асуудалнуудтай нягта холбоотой байдаг гээшэ. Энэ харюусалгатай хэрэгэй даалгагдаһан хүнүүдтэ, нэн түрүүн милициин, сүүдэй, прокуратурын зургаануудта Центральна Комитет шанга эрилтэ табидаг юм. Олониитэ, илангаяа комсомол хуули заршам сахилгын хажуу талада үлэхэ ёһогүй.

Үзэл сурталай хүдэлмэриие эрхилэлгын онол арга, тэрэниие эмхидхэлгын ба түсэблэлгын асуудалнуудта тогтожо хэлэхыемни зүбшөөгыт. Комплексно түсэбүүдэй үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болоһониинь, хүмүүжүүлгын зорилгонуудай социально-экономическа тодорхой асуудалнуудые шиидхэлгэтэй нягтаар холбогдодог байһаниинь һайн лэ.

Гэбэшье пропагандада залан сэхэ, бүтэмжэтэй һайн байлга үшөөл дуталдана. Пропагандистска ажал ябуулгын нэгэ долгин эбхэрэн ерэхэдээ, нүгөөдыень улам эршэмтэй болгонгүй, харин тад һөөргэ үүргэ нүлөөгэһэнь ашаг үрые һуларуулжархидаг байна. Үшөө нимэ дутагдал бии—партийна комитедүүдэй зарим үзэл сурталай таһагууд олон тоото түсэбүүдые зохёон табилгада ехэ сагаа гаргашалдаг байна, зүгөөр эдэнь тэдэниие зохёогшодой столнууд дээрэ бэелүүлэгдэнгүй үлэшэдэг. Нэгэн доро абтаһан олон тоото директивэнүүд, тоосоонууд ба тайлбаринуудай эрилтэнүүдһээ боложо, партийна организацинуудай секретарьнууд хүнүүдэй дунда хүдэлмэри ябуулхын орондо бүхы сагаа кабинет соогоо үнгэргэдэг байха юм. Нимэ арга онолые шадаал һаа дары түргөөр усадхан зайсуулха хэрэгтэй.

Мүнөө, хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүтэлбэрилгын шэнэ онол аргануудай тогтоогдожо байхада, партиин хүдөөгэй райкомой үзэл сурталай ба эмхидхэлэй хүдэлмэриин түхэл шэнжые, арга онолнуудые нарижуулан һайжаруулгын асуудалнууд онсо шухала удха шанартай боложо байна.

Латвида—Талсинска, Эстонидо—Вильяндиска, Пярнуска, Грузида Абашска райкомой дүй дүршэл һургаал абама байна. Агропромышленна нэгэдэлнүүдые байгуулгада тэдэнэр нэн түрүүн ниитэ нэгэн үг зорилготой, ниитэ нэгэн аша туһатай, хамтын хүдэлмэриин эсэсэй үрэ дүнгүүдэй түлөө харюусалгатай хүнүүдэй хоорондо шэнэ харилсаа холбоо тогтоолгын асуудал мэтээр хандаа. Социалис мүрысөөн, районно газетын ба радио-дамжуулгын ажал ябуулга, аман үгын агитаци ба пропаганда энэ зорилгые бэелүүлгэдэ хабаадуулагданхай. Хүнүүдэй социальна ба соёлой эрилтэнүүдые хангаха, үйлэдбэриие хүтэлбэрилгэдэ демократическа үүсхэл эхилэлтэнүүдые хүгжөөхэ тухай онсо анхарал хандуулагдана. Ажабайдалаар шалгагдаһан нимэ дүй дүршэлдэ ходо ходо хандаха шухала.

Хүн бүхэн ажал хэрэгэйнгээ ашаг үрэ харахые, олониитын сэгнэлтэ мэдэжэ абахые хүсэдэг гээшэ. Үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэйшье тиимэ хараа бодолтой байһаниинь мэдээжэ. Тэдэнэй ажал ябуулга эсэстээ хүнүүдэй үзэл бодолой эршэ дэлисээр, ажалайнь эдэбхеэр, эмхидхэлээр хэмжэгдэдэг гээшэ. Зүгөөр энээнэй тула эмхи гуримтайгаар, һайнаар хүдэлхэ хэрэгтэй. Хүл хөөрсэг бололго, мэргэжэлтэдтэ амар заяа үзүүлдэггүй ушар, хүмүүжүүлгын бодото үрэ дүнгүүдые уншагдаһан лекцинүүд, үнгэргэгдэһэн хэмжээ ябуулганууд тухай мэдээнүүдээр һэлгэхэ гэһэн һэдэлгэнүүд нимэ хүдэлмэридэ яашье таарахагүй байна. Нимэ ябуулгануудай ушарһан лэ газарта тэдэниие усадхан зайсуулха хэрэгтэй. Партийна комитедүүдэй бүтэмжэтэй һайн, зохёохы ёһоной арга онолые батадхан бэелүүлхэдэнь, ЦК-гай пропагандын таһаг тэдэнэртэ улам эдэбхитэйгээр туһалжа шадаха.

Хоёр талаһаа нягта холбоо барисаагүй байбал, үзэл сурталай ажал ябуулга аша үрэ туйлажа шадахагүй байна. Үгы гэбэл, пропаганда ямаршье үрэ дүн үгэхэгүй бшуу.

Парти олониитын һанал бодолдо болоһон хубилалтануудые нарин нягтаар ойлгохо, тэдэнэй аша туһа ба эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые гүнзэгыгөөр шэнжэлхэ арга олгоһон таарамжатай һайн, дары түргөөр тогтоогдоһон холбоо барисаанай олон зүйлнүүдтэй юм. Ажалшадай хэлэһэн үгэнүүд, бэшэгүүд, лекторнүүд болон пропагандистнуудта табигдаһан асуудалнууд, социологическа шэнжэлгэнүүд тэрэ тодо ороно. Азербайджанда, Белоруссида, Грузида, Латвида, Узбекистанда, РСФСР-эй ба Украинын хэдэн обкомуудта нимэ хүдэлмэриин һонирхолтой дүй дүршэл бии болонхой. Тэрэниие хүгжөөхэ шухала. Үзэл сурталай хүдэлмэриин ямар байһан тухай сэгнэлтэһээ тэдэниие тухайлан багсаамжалга хүрэтэр, ниитын һанал бодолые эндэ тэндэ шэнжэлгэһээ тэрэниие үргэнөөр шэнжэлгын түб эмхидхэхэ хүрэтэр ажал ябуулгаяа улам эдэбхитэйгээр бэелүүлхэ хэрэгтэй.

Политическэ гэгээрэлэй, бүхы пропагандистска хүдэлмэриин эрдэмэй-методическа баазые саашадань бэхижүүлхэ гэшэ шухала удха шанартай болонхой. Оюун ухаан бодолой ажал ябуулгын энэ һалбарида социологическа, сэдьхэл бодолой ба багшалалгын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ түсэбэй ёһоор, гүнзэгыгөөр хандажа үшөөл шаданагүйбди. Эндэ олдоһон баян дүй дүршэл һулаар согсологдоно. Хэрбээ энэ асуудалые хаража үзөөд, зохихо шиидхэбэри абахыень ЦК-гай Секретариадта Пленумэй даалгаа һаань, зүйтэй байха һэн гэжэ һананаб.

Пропагандын удха шанарай гол үүргые тэмдэглэхэдээ, тэрэнэй түхэл маягай үүргэ нүлөөе сэгнэнгүй байжа болохогүй. КПСС-эй XXVI съезд энээндэ анхаралаа хандуулаа һэн. Методологическа семинарнууд, «нээмэл бэшэгэй үдэрнүүд», телевизионно хөөрэлдөөнүүд гэхэ мэтэ хүдэлмэриин түхэл шэнжэнүүдэй пропагандада һонирхол түрүүлдэг, үргэн ниитэ хүн зонтой этигэл найдамтай хөөрэлдөө хэхэ арга олгодог байһыень ойлгонобди.

Зүгөөр ута үнжэгай, һонигүй, заабари зүбшэл үгэһэн хөөрэлдөөнүүд үшөөл бии байһаар. Эдэ бүгэдэ саг үргэлжэ хүдэлдэг агитпунктнуудай татасые эли бодо һуларуулдаг байна. Сэхыень хэлэхэдэ, тэдэнэй олонхид саг үргэлжэ хүдэлдэггүй гээшэ. Ниитын бага бэшэ мүнгэ зоори, мүн саг һалгаадаг хафуулан ойлгуулгын агитаци ехэ үүргэ нүлөөгүй байһаар. Тобшолбол, хүүшарһан түхэл шэнжэнүүд хангалтагүй байһанаа харуулна.

Пропагандын түхэл маягуудай амжалта асардаггүй байһаниинь ойлгосотой. Жэшээнь, ниитэ нэгэн политүдэрнүүд ниитэ-политическэ хүдэлмэриин һайн түхэл шэнжэнь байһанаа харуулаа. Гэбэшье зарим газарта тэдэнэй удха шанарай тон һула байдагынь мэдээжэ. Заримдаа лекторнүүд болон политинформаторнууд хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые һэлгэжэ, гол шухала асуудалнуудые һонирхолтойгоор зүбшэн хэлсэхын орондо ниитын-политическэ текстнүүдые уншалга гү, али дабтан хөөрэлгэ болошодог байна.

Юундэ зарим хүтэлбэрилэгшэд энэ хүдэлмэриһөө хулжана гээшэб? Юундэб гэхэдэ, ажалшадай олохон асуудалнууд имагтал ойлгуулха, гоё гоёор үгэ хэлэхэ бэшэ, харин бодото хэмжээнүүдые абаха эрилтэ табидаг байна. Тиин эдэ асуудалнуудые шиидхэлгын ходо ходо хойшолуулагдажа байхада, нэгэ талаһаа—хүн зон сэдьхэлээ ханадаггүй, харин нүгөө талаһаа—хүнүүдэй хэлэһэн үгэһөө хашарха ябадал тохеолдодог. Хүнүүдтэй үнэн сэхэ руунь хөөрэлдэхэ хэрэгтэй. Тиихэдэ манай политикые ойлгуулжа, олониитые һургажа шадахаһаа гадна, тэдэнэрһээ һуралсаха, олоной дунда хүдэлмэри ябуулха хүсэл эрмэлзэлээр зоригжохо хэрэгтэй. Энэ хадаа имагтал хүтэлбэрилэгшэ бүхэнэй уялга бэшэ, харин эрилтэ болохо ёһотой. Политическэ асуудалаар үгэ хэлэлгэ, ажал хэрэгүүд тухайдаа хүн зоной урда хэһэн тоосоонууд—эдэ бүгэдэ хүтэлбэрилэгшын шэнжэ шанарай, эмхидхэхэ, хүнүүдые хүтэлбэрилхэ тэрэнэй арга шадабариин һайнаар шалгагдадаг туршалганууд болоно. Энэ асуудалые Ленин нимээр лэ табидаг һэн. Манай партиин ЦК тэрэниие нимээр лэ табина.

Үргэнөөр элидхэн мэдээсэжэ байгаагүй һаа, социалис демократиие хүгжөөжэ шадахагүйбди. Ажал ябуулга тухайдаа бүрэ гүйсэд дүүрэнээр мэдээсэхэ зорилготойгоор КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой абаһан хэмжээнүүд тухай таанад мэдэнэт. Хүнүүдэй аша туһада хабаатай асуудалнуудаар шадаал һаа, ехээр элидхэжэ, мэдээсэжэ байха хэрэгые хангаһан, энэ хараа шэглэлээ үргэлжэлүүлхэбди. Министерствэнүүд болон албан зургаануудай, партийна комитедүүдэй хүтэлбэрилэгшэд ходо ходо телевиденеэр үгэ хэлэхэ, хэблэлдэ материалнуудые толилуулжа байха зэргэтэй.

Кадрнууд хадаа үзэл сурталай хүдэлмэриин гол шата мүн. Тэдэнэр пропагандын хэрэгтэ ехэ хүсэ шадалаа, большевик ёһоной шунал абьяасаа элсүүлэн зорюулдаг. Парти кадрнуудтаа этигэдэг, тэдэнэй һайн һайхан, шэн габьяата ажалые үндэрөөр сэгнэдэг юм. Тэрэ тэдэнэй зохёохы ёһоной бэдэрэлтые дэмжэдэг, тэдэнэй үзэл сурталай-теоретическэ эрдэм мэдэсые, мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлхэ, шэнэ юумэн тухай саг соогоо мэдэжэ абаха тухай саг үргэлжэ анхаралаа хандуулдаг. Бүхы түхэлэй үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэдые һурган бэлдэхэ, мэргэжэлыень дээшэлүүлхэ тодо нарин гүрим байгуулагдаа. Мүнөө Центральна Комитедэй табидаг дээшэлүүлэгдэһэн эрилтэнүүдһээ уламжалан, тэрэниие саашадаашье нарижуулан һайжаруулха хэрэгтэй. Манай суртал бодолой һүр жабхалангые, хүнүүдэй үндэһэн аша туһатай партийна политикын таһаршагүй холбоое улам тодоор харуулхын, ажалшадай үүсхэл эдэбхиие улам дээшэлүүлхын тула үзэл сурталай кадрнуудай бүхы юумэ хэхэ байһандань найданаб.

Нүхэдүүд!

Манай Пленум РСДРП-гэй II съездын 80 жэлэй ойн урда тээхэнэ сугларба. Большевигүүдэй парти алдарта, гэхэ зуура хүшэр хүндэ зам гаталаа. Марксистско-ленинскэ һургаалаар зэбсэгжэгдэһэн, хүдэлмэришэн ангида, бүхы ажалшадай дэмжэлгэдэ түшэглэдэг тус парти бүхэдэлхэйн-түүхэтэ революционно хубилалтые толгойлжо, манай арадые агууехэ илалтануудта хүргэбэ.

Партийна зэргэнүүдэй эбдэршэгүй бата нэгэдэл, Центральна Комитедэй ба тэрэнэй хүтэлбэрилхы гол хүсэнэй нэгэдэл хадаа Коммунис партиин гаталһан баатар габьяата замай гол үрэ дүнгүүдэй нэгэниинь мүн болоно. Ленинэй үгэнүүдээр хэлэбэл, имэ нэгэдэл «заха хизааргүй үнэтэй сэнтэй, заха хизааргүй шухала» байна.

Центральна Комитет болон тэрэнэй Политбюрогой нягта жагсаалтай, парти болон арадай бата нэгэдэлтэй байһые КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленум элирхэйлэн харуулаа һэн. Тэдэ хүшэр хүндэ үдэрнүүдтэ зэргэнүүдээ улам нягтаар жагсаажа, партиин XXVI съездын хараалһан шэглэлээр амгалан тэнюунээр, бата найдамтайгаар дабшаха уряатайгаар ЦК коммунистнуудта, бүхы совет хүнүүдтэ хандаа һэн. Олон миллион хүнүүд энэ уряаень гүнзэгы сэдьхэлһээ халуунаар һайшаан дэмжэһэн байгаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюро болон Секретариат тодо нарикаар, эмхи гуримтайгаар, залан сэхээр, бата нэгэдэлэй оршон байдалда хүдэлнэ. Тэдэнэй заседанинууд дээрэ дотоодын болон гадаадын политикын асуудалнуудые эрхэ сүлөөтэйгөөр зүбшэн хэлсэхэ, зохёохо, һанамжануудаа нүхэд ёһоор халан абалсаха бүхы эрхэ байдал тогтоогдонхой.

Үзэл сурталай ажал ябуулгын участок бүхэндэ табигдаһан зорилгонуудай орёо нангин, олон янзын бай... элидхэлээ түгэсхэхэ... үшөө дахин тэмдэглэхые сэнэб. Эндэ нэгэ янзын, бүхы сагта таарамжа... шиидхэбэринүүд байха... байхашье ёһогүй. Эндэ ... болоод лэ шахардуу ... гаар хүдэлжэ болохогүй. ... дэлмэреэ таһалгаряагүй ... шэмтэйгээр ябуулха хэрэ... Тэрэниие олониитын үүс... эдэбхиие, эршэ хүсые, ул... бодолые хүгжөөлгын ... бүри ашаг үрэ ехэтэй ... сэл болгохын тула шу... бүхы юумэн манайда ... Хэрбээ коммунист бү... хүтэлбэрилэгшэ бүхэнэй «... сурталай хүдэлмэри— ... партиин хэрэг!» — ... ленинскэ гол ёһые бо... дээрэнь залан сэхээр ... лүүлээд байгаа һаань, ... энээниие заабол туйлаха...

Коммунизмын үг зори... нуудые, Маркс-Энгельс... нинэй хэтэдээ мүнхэ сү... һургаалнуудые хүнүү... түхөөхэһөө һайн һайхан... зорилго байхагүй, байха... ёһогүй.

Хүн бүхэниие өөрын... хуби занас зохёон ба... лагшын, түүхэеэ зохёо... хэмжээндэ хүргэхэһөө ... ехэ үг зорилго байхагүй, ... хашье ёһогүй.

Пленумэй үедэ, нү... хэлэһэн үгэнүүд дотор ... сурталай, политическэ-хү... жүүлгын, хүдэлмэриин ... шухала асуудалнууд ал... хы талаһаа гүнзэгыгөөр ... ража үзэгдэхэ, олдоһо... дүршэлэй согсологдохо, ... шухала юумэниинь юуб ... хэдэ, бидэнэй урда таби... һан зорилгонуудые ам... татайгаар шиидхэлгын ... дорхой харгы замуудай ... тын хүсөөр хараала... байһанда найдажа байна... Политбюрогой үмэнэһөө ... дүүлхыемни зүбшөөгыт... хадаа гоё гоёор хэлэхэ... шэ, харин ажал хэрэгэ... дотоор бэелүүлхэ та... Ю. В. Андроповой ... һан хүсэл эрмэлзэл бо...

(Элидхэл удаан үргэ... һэн альга ташалгаар ... даа).

ХҮБҮҮМНАЙ СЭРЭГЭЙ АЛБАНДА

ОРОЛДОСЫН ХҮСЭН

—Энэ хүбүүн радиостанцияа яажа үргэлөөд ябаха юм? Теэд, мүр дээрээ тэрэниие даажа шадахагүй юм бэшэ гү...—гэжэ, Жамбалай анха түрүүшынхеэ хэлхеэ холбооной подразделени ерэхэдэнь, заримашуул ёгтолжо энеэлдээ һэн.

Нэгэ хэдэн сагай ошоһон хойно бэшэнтээ адлил радиостанцияа Жамбал Сундуевай хүнгэхэнөөр үргэлөөд ябахыень тэдэ харадаг болоо һэн.

Радиоклубта хэшээл боложо байба. Морзянка хүхюутэй аялгаа зэдэлүүлнэ. Сэрэгшэд ехэ анхаралтайгаар телеграфай үзэгүүдые тоншоно. Прапорщик Жук тэдэнэй хүдэлмэриие шагнаархан хаража ябана. Хэшээлдээ Сундуевай ямараар хандадагыень, түрүүшын амжалтануудыень тэрэ үниинэй адаглан хаража байдаг. «Яһала гэмгүй радист болохо гээшэ ха»,—гэжэ прапорщик мүнөө бодомжолно хэбэртэй...

Жамбал класс соогоо бултанһаа һайнаар хүдэлдэг аад, радиостанцида ерэхэдээ тэбэдэхэ, хэрэгтэй долгиёо арай шамай олохо.

—Сундуев, яарангүйгөөр хэ,—гэжэ нэгэнтэ Жук ехэ налгай зохидоор хандан хэлээ һэн.

Үдэрнүүд һубарин ошобо. Жамбал ехэ үсэдөөр номоо, рацияа үзэнэ. Зачёт үгэхэ сагай ерэхэдэ, сэрэгшэ ядалсангүй үгэбэ. Уданшьегүй «Совет Армиин отличник», «3-дахи классай мэргэжэлтэн» гэһэн тэмдэгүүд радистын энгэртэ яларaa һэн. Нэгэ жэлэй туршада тэрэ бэеэрээшье хүдэржөө, радиотелеграфистын мэргэжэлдэ үнэн зүрхэнһөө дурлаа бэлэй. Албандаа эрхим дүнгүүдые харуулһанайнгаа түлөө тэрэ ахалагша радиотелеграфистаар томилогдобо.

—Найдалыетнай харюулхые оролдохоб,—гэжэ тиихэдэ Жамбал хэлээ һэн.

Тэрэ үдэр бүри дүршэл шадабаряа тэсэбэритэйгээр мүлинэ. Дээшэлүүлэгдэһэн нормативуудые ядаралгүйгөөр дүүргэдэг болоходоо, мэргэжэлэйнгээ удаадахи шатын зачёт үгэхэ гэжэ зоригжобо. Тэрэнэй «эрхим» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр зачёдоо үгэхэдэнь, комисси «2-дохи классай радиотелеграфист» гэһэн үнэмшэлгэ барюулаа һэн.

—1-дэхи класста зачёт үгөө һаа хэр байхабши?—гэжэ прапорщик Жук, тэрэнэй амжалтаар урмашаһандаа, дурадхаба.

—Наял албанайм хоёрдохи жэл гараба. Яагаад 1-дэхи класста үгэбэ гээшэбиб...

—Шадахаш. Би шамда туһалхаб. Ядахагүйш.

Тэрэ үдэрһөө хойшо прапорщик Жамбал хоёр класс соогоо удаан һуудаг болоо бэлэй. Орёо даабаритай шэнэ шэнэ радиограмманууд дээрэ хүдэлнэд.

Дуудалгын дохёонууд агаарай долгиндо дахиг ниидэнэ. Дахин шэнэ асуудал, дахин даабари, дахин, дахин... Мүнөөдэрэйнгөө хүдэлмэриин дүн согсолжо үзэхэдэнь, Жамбал нормативһаа холо үлүүе дамжуулдаг, абадаг болонхой байба. Мэргэжэл шалгадаг комиссиин энэ шадабариинь сэгнэхэл үлөө...

Ажалша, даруу зантай, уужам сэдьхэлтэй гэжэ прапорщик Жук Жамбал тухай намда хэлээ һэн.

Сундуев 1-дэхи классай мэргэжэлтэн болоошье һаа, һаяхан ерэһэн залуу сэрэгшэдээр һонирходог болобо. Запасда ошохынгоо урда тээ өөртөө найдамтай халаан бэлдэхэ хэрэгтэй ха юм. Нэгэнтэ «залуушуулай» дунда өөртөөл адлихан сэрэгшые хараба. Танилсахадань, тэрэнь баһал Буряад ороной хүбүүн байгаа. Тэрэ гэһэнһээ хойшо залуу Санжиевта бүхы дүршэл шадабаряа дамжуулжа эхилээ бэлэй.

Нимээр лэ аяар холын нарата Буряад ороной хүбүүн Жамбал Сундуев сэрэгэйнгээ албые гаража байна.

Петрусь КАПЧИК,
Н-ска часть.

ЗОНО СООГОО ШАЛГАРБА

Һур харбалгаар «Динамо» бүлгэмэй Сибирь болон Алас Дурна зүгэй зоной түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Тувын АССР-эй ниислэл — Кызыл хотодо үнгэргэгдэбэ.

Манай республикын «Динамо» бүлгэмэй суглуулагдамал команда эбтэй эетэйгээр мүрысэжэ, түрүү һуури эзэлээд, Россиин советэй дамжуулгын кубогаар шагнагдаһан байна. Ахалагша тренер Цынгунжаб Будаев, тренернүүд Евгений Попов, Анатолий Гармаев энэ илалтада ехэ габьяатай.

«Динамо» бүлгэмэй республиканска советэй тренер, спортын мастер Цыренжаб Будаев 30 гаража ябаашье һаа, һайн һорилго бэлэдхэлтэй байһанаа үшоо дахин харуулжа, М-2 упражненеэр харбахадаа, 2470 очко абажа, зоной чемпион болоһон байха юм. Тэрэ бүхы дүрбэн зайда илалта туйлаа.

Тувын АССР-эй бэрхэ харбагша Галина Огнева эхэнэрнүүдэй дундаһаа шалгарба. Гадна энэ республикын «Динамо» бүлгэмэй мэргэшүүл командаараа 2-дохи һуури эзэлээ гээд тэмдэглэлтэй.

Буряадай республиканска советтэ залуу халаагиие һурган бэлдэлгэдэ ехэ анхарал оролдолгын хандуулагдадаг байһые энэ мүрысөөн гэршэлбэ. Ушарынь юуб гэхэдэ, Хурамхаанай дунда һургуулиин 9-дэхи классай һурагша Валя Бубеева, Улаан-Үдын 3-дахи һургуулиин һурагша Баярма Цыбикдоржиева гэгшэд эхэнэрнүүдэй дундаһаа 2-дохи, 3-дахи һууринуудта гарахаһаа гадна, СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргэбэ. Тренернүүд А. Гармаев, Валерий болон Цыренжаб Будаевууд тэдэниие һурган хүмүүжүүлһэн байха юм.

Авиационно заводой хүдэлмэришэн Рабдан Будаев, Буряадай багшанарай институдай студентка Зинаида Базарова, хүгжэмэй училищиин һурагша Римма Эрдынеева гэгшэд яһала һайнаар харбажа, спортын мастерта кандидадай нормативуудые дүүргэбэ.

Тиигэжэ манай республикын «Динамо» бүлгэмэй суглуулагдамал команда Россоветэй түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадаха эрхэдэ хүртэбэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: манай «Динамо» бүлгэмэй эрхим бэрхэ харбагшадай нэгэн Цыренжаб Будаев.

В. ПЛУТТЫН фото.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТАСС АПН

ЭБ НАЙРАМДАЛТА ҮҮСХЭЛНҮҮДЫЕ БЭЕЛҮҮЛ...

БЕРЛИН. Советскэ Союз болон бусад социалис оронуудай гаргаһан эб найрамдалта үүсхэлнүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ гээшэ хэзээ хэзээнэйхиһээ шухала удха шанартай байна гэжэ СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Штоф мэдүүлбэ.

Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлахын тула, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын тула шухала хэрэгтэй бүхы юумэ хэхээр бэлэн байһанаа Совет правительство һүүлэй мэдүүлгэ дотороо үшөө дахин гэршэлэн харуулаа гэжэ тэрэ Берлиндэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ. Уласхоорондын байдалай түгшүүрилые һуларуулхын, империализмын эзэрхэг түримхэй хүсэнүүдэй үүдхэжэ байһан хёмороо зүришэлдөөе гуримшуулан шиидхэхын тула шухала хэмжээнүүдые абахаар саг үшөөл бии байна гэжэ тэрэ зааба. Совет дурадхалнуудта бүтэмжэтэй һайн харюунуудые үгэхыень дэлхэйн арадууд Холбоото Штадуудһаа, НАТО-гай талаар... нэй союзнигуудһаа хү...

Германиин Демократи... Республика СССР боло... циалис хани нэгэдэлтэ... оронуудтай батаар нэгэд... эб найрамдал ба арад... аюулгүй байдал хан... да шэглүүлэгдэһэн ... тикые эдэбхитэйгээр ... лүүлхэ, буу зэбсэгүүдые ... тээн гаргалгые боло... түлөө оролдосотойгоор ... сэхэ юм гэжэ ГДР-эй ... вительствые толгойло... тэмдэглээ.

«ЮМАНИТЕ» ГАЗЕТЫН ҺАЙНДЭРТЭ БЭЛЭДХЭЛ

ПАРИЖ. Франциин Компартиин түбэй орган болохо «Юманите» газетын сентябриин 10—11-дэ үнгэргэгдэхээ байһан заншалта һайндэртэ бэлдэлгэдэ зорюулагдаһан пресс-конференци эндэ болобо.

ФКП-гэй Политбюрогой гэшүүн, «Юманите» газетын политическэ директор Ролан Леруа үгэ хэлэхэдээ, газетын һайндэр хадаа ороной политическэ ажабайдалда шухала үйлэ хэрэг болоно, ажалшадай аша туһада харюусаһан хубилалтануудые хэхын түлөө бүхы демократическа хүсэнүүдэй тэмсэлые үргэдхэлгэдэ нүлөөлхэ байна гэжэ тэмдэглэбэ. Партиин политикые үргэн ниитэ арад зоной дунда нэбтэрүүлхын тула ФКП-гэй бэелүүлдэг ябуулгада «Юманите» газетын фестиваль... хубитаяа оруулха ... Франциин коммунист... зохёоһон социально-эко... ческа программа нэн ... орёо шухала асуудал... тусхайлбал, хүдэлмэр... лые, саарһан мүнгэнэй ... уналгые, гадаадын ху... наймаанда тохёолдоһ... хэшээл түбэгүүдые ус... талаар шэглүүлэгдэһэ... на гэжэ тэрэ мэдүү...

ЖЕНЕВЭДЭ ПРОФСОЮЗАЙ КОНФЕРЕНЦИ НЭЭГДЭБЭ

ЖЕНЕВЭ. ЮАР-тахи апартеидэй засаг захиргаанда эсэргүү ябуулганuудай талаар уласхоорондын профсоюзай конференци Женевэдэхи Нацинуудай ордон соо хүдэлмэрээ эхилбэ. Ажалай уласхоорондын бюрогой, апартеидтэ эсэргүү ООН-ой тусхай комитедэй, Намибиин асуудалаар ООН-ой соведэй, Африкын профсоюзай нэгэдэлэй эмхиин үүсхэлээр эмхидхэгдэһэн конференцидэ дэлхэйн олон оронуудай профсоюзуудай түлөөлэгшэд...

ВЦСПС-эй секретарь ... Субботин совет проф... зуудай үмэнэһөө үгэ ... дээ, апартеидэй түү... муухай засаг захирга... эрид буруушааха ... үндэһэ яһанай илгаа... галгын дарлалта мүлж... дэ эсэргүүгээр Афр... ажалшадай тэмсэлтэ... ришэгүй һанал нэгэт... һанаа мэдүүлээ.

ОЛОНОЙ ХАБААДАЛГАТАЙ МИТИНГ БОЛОБО

СОФИ. Эб найрамдалай ба социальна хүгжэлтэ дэбжэлтын туг баригша агууехэ Советскэ Союзтай хани барисаан, харилсаа холбоон хадаа социалис Болгариин али бүхы талаараа хурдан түргэнөөр хүгжэлтын үндэһэ һуури болодог байгаа, саашадаашье болохо юм гэжэ Болгариин Газар тарлалангай арадай холбооной секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо П. Танчев мэдүүлээ. Болгариин политическэ ба ниитын элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша А. Стамболийскиин ба 1923 оной июнь һарада орон дотор болоһон фашис урбалтаһаа хохидоһон бусад хүнүүдэй дурасхаалда зорюулагдажа, Пазарджикска округто үнгэргэгдэһэн олоной хабаадалгатай митинг дээрэ тэрэ үгэ хэлэбэ.

Редактор
Р. Б. ГАРМА...

КПСС-эй обкомой сек... ретариат, КПСС-эй об... мой аппарадай парт... болон профком КПСС... обкомой секретарь А... Бадиевта тэрэнэй ...

Григорий Алексеевич...

һаһа барaһантай даш... дуулан, гүнзэгы шан... гашуудалаа мэдүүлнэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Хоринн районой хүндэлэлдэ ажалша коллективүүдэй жагсаал»—суглуулбари. Барилгануудһаа мэдээсэнэ.

Хоёрдохи хуудаһанда. Партийна ажабайдал: бэшэгүүдтэй хүдэлмэри. «Райкомой ёһо заншал—хүнүүдтэ дүтэ байха» — В. Карповой статья. Мал ажал—онсо шухала һалбари. «Ехэ шэгнүүрнүүдые абадаг шадабаритай» — Д. Лыгденовагай статья. Экономико гаргаша багатай байха ёһотой. «Легированна булад тухай» — Г. Власовагай статья. «Лимонууд болон банануud — зунай эхиндэ» — А. Коротаевагай репортаж.

Гурбадахи хуудаһанда. «Республика дотор автомобилиин харгынуудые барилга ба заһабарилгые саашадань һайжаруулха хэмжээнүүд тухай»—Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй тогтоол. Хилын саанаһаа мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. телевидениин программа. Соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Эдиршүүлэй уран бэлиг». 10.25 — «Большая семья» — уран һайханай фильм. 12.05 — РСФСР-эй габьяата артистка Р. Бобриневагай ба СССР-эй арадай артист Е. Светлановай концерт (фортепиано). 12.45 — Шэнэ һонин. (12.50 хүрэтэр). 15,15—Шэнэ һонин. 15.35 — «Сибирь ба Алас Дурна зүгөөр». 16.35 — А. Спендиаровай зохёолнууд. 17.10 — «ПТУ-да ямар мэргэжэлдэ хайшан гэжэ һурганаб?» 17.40—В. Маяковскиин шүлэгүүд. 18.15 — «Шатарай һургуули». Шатараар дэлхэйн чемпион А. Карпов дамжуулгада хабаадаха. 18.45 — «Эрдэм ухаан ба ажабайдал». 19.15 — «Зураг бүхэндэнь — наран». 19.45 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 20,00 — Мультфильм. 20.10 — Спортивна дамжуулга. 20.55 — Хүгжэмэй-эстрадна дамжуулга. 22.00 — «Время». 22.45—А. Каверзнев. «Афганский дневник»—баримтата фильм. 23.45 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 24.00 — Футболоор СССР-эй чемпионат. «Динамо» (Минск) — «Шахтер».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильмүүд. 13.40 — Мультфильм. 14.00 — «Ватага «Семь ветров» — зүжэг (2-дохи түүхэ), 14.45 — Испан хэлэн. 15.15 — «Мимино» — уран һайханай фильм. 16.50 — Шэнэ һонин. (16.55 хүрэтэр). 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул». 21.15 — «Нүхэдэй шарай». 22.00—«Время». 22.45 — «Северный вариант» —уран һайханай фильм.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2—60—91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61 выпускающие—2-35-95, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли, г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35, Н-01525. Заказ № 139. Индекс 04649.